

Subvencionet në bujqësi, aplikimi çetel më 14 prill! Kote: Mbështetje për serrat biologjike dhe stallat e vijaçave

Faqe 2

Zhvillimi i agroturizmit: Kredi me interes 2%, qeveria mbulon 70% të riskut

Faqe 4

Strategji e re për blegtorinë - Hapet tenderi 5.8 milionë lekë për planin e biznesit

Faqe 4

AGROBIZNESI

BOTIM I KESHILLIT TË AGROBIZNESIT SHQIPTAR

Adresa: Rruga "Mine Peza", Pallati 87/3, Hyrja 1, Kati i parë, Tel/ Fax: 2229445
E-mail: infokash@yahoo.com www.kash.org.al

Rr. "Qemal Stafa", P. 9-katësh,
Nr. 70, Kati 2, Pazari i ri, Tiranë.
Tel: +355 4 2 251 910 /911
Email: info@fedinvest.al
kontakt@fedinvest.al
www.fedinvest.al

15-ditëshi i parë i muajit prill 2025

Viti i shtatëmbëdhjetë i botimit - Nr. 507
Çmimi 125 lekë

E përdryjavshme e pavarur

NGA FERMA NË TREGJET E HUAJA

UDHËZUES PËR FERMERËT MBI PËRPUTHSHMËRINË ME STANDARDET GLOBAL G.A.P.

GlobalG.A.P është një standard i njohur ndërkombëtar për praktikat e menaxhimit të fermave. Misioni i tij është të vendosë standarde dhe procedura të pranuar gjerësisht për certifikimin e produkteve bujqësore në nivel global

ALBANIA

Programi Global Për Cilësi dhe Standarde

UNITED NATIONS INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Sekretariati i Shtetit për Çështjet Ekonomike SECO

UDHËZUES PËR EKSPORTIN E BIMËVE AROMATIKE DHE MJEKËSORE SHQIPTARE

Denaj: Kapitujt e negociatave me BE-në, busulla jonë për reforma të thella në bujqësi

Faqe 2

SIGURI USHQIMORE

Protesta për midhjen, fermerët e Sarandës mbledhen para ministrisë së Bujqësisë: Rrezikon të zhduket

Faqe 5

AZHBR

Para' në dorë për naftën në bujqësi sipas kulturës - Aplikimet, deri më 30 Maj. Financim deri në 186 euro/hektar

Faqe 4

TEMA TË DITËS

- Siguria ushqimore, paralajmërohet shkrija e AKU - Hedhja në treg e mishit të pulës me salmonelë, shpejton procesin Fq.5
- Dhjetëra tonë sherebelë stok, mungesa e tregut dhe e fuqisë punëtore, sfida për fermerët Fq.6
- Emigrantët investojnë në vendlindje - Selca në Mokër të Pogradecit po kthen banorët e larguar Fq.6
- Speci trioklor i Çermës në tregjet evropiane - Balluku: Serrë model kultivimi me mbrojtje biologjike dhe cilësi Fq.6
- Kuçi: Më 14 prill hapen aplikimet në Skemën Kombëtare të mbështetjes në bujqësi Fq.7

BASHKËPUNIM

Ambasadori italian: Stimuj të rinj për eksportet dhe investimet në Shqipëri

Faqe 2

TEMA TË DITËS

Marrëveshje me Letoninë për njohjen e pensioneve

Shqipëria dhe Letonia parafirmosën marrëveshjen kuadër në fushën e sigurimeve shoqërore.

Marrëveshja u parafirmos nga zëvendësmministria e Ekonomisë, Kulturës dhe Inovacionit, Olta Manjani, ndërsa për palën letoneze nga ekspertja e lartë e Departamentit të Sigurimeve Shoqërore, në Ministrinë e Mirëqenies, Daina Fromholde.

Marrëveshja siguron një gamë të gjerë përfitimesh për qytetarët shqiptarë, si: pensionin e pleqërisë, pensionin familjar dhe atë të invaliditetit. Gjithashtu, ajo garanton bashkimin e periudhave kontributive, duke mundësuar që qytetarët të mos humbasin vitet e punës dhe të përfitojnë nga sigurimet shoqërore në të dyja shtetet.

Që prej vitit 2005 e deri më sot Shqipëria ka nënshkruar një sërë marrëveshjes në fushën e sigurimeve shoqërore, ndër të cilat me Turqinë, Belgjikën, Hungarinë, Luksemburgun, Çekinë, Maqedoninë e Veriut,

Gjermaninë, Austrinë, Bullgarinë, Kanadanë, Rumaninë, Kosovën, me Konfederatën e Zvicrës dhe me Kroacinë.

Pritet të hyjnë në fuqi edhe marrëveshjet me Malin e Zi e

Qeveria është në proces të përparuar për marrje dakordësie për fillimin e negociatave me Francën.

Me Greqinë vijon debati teknik, pasi është një proces

Bullgarinë.

Ndërsa janë në proces marrëveshjet me Poloninë e Serbinë dhe kanë shprehur dakordësi për fillimin e negociatave vende si Sllovenia, Spanja, Danimarka, Moldavia dhe Emiratet e Bashkuara Arabe.

i gjatë, edhe i vështirë. Me Letoninë negociatat nisin në prill. Në proces janë negociatat edhe me Slloveninë e Moldavinë.

Me Izraelin është rënë dakord, po rakordohen agjendat që e çon numrin në rreth 27-28 marrëveshje.

Subvencionet në bujqësi, aplikimi çelet më 14 prill! Kote: Mbështetje për serrat biologjike dhe stallat e viçave

Duke nisur nga 14 prilli deri në fund të majit, fermerët kanë afat aplikimi për të përfituar nga skemat mbështetëse të ministrisë së bujqësisë. Zv/ministri Dhimitër Kote nga Lushnja tha se për herë të parë do të mbështeten fermerët që prodhojnë perime bio në serra. Ndërsa për blegtorinë do t'i kushtohet vëmendje rritjes së viçave

Më 14 prill çelen aplikimet për skemën kombëtare të bujqësisë 2025. Duke nisur nga 14 prilli deri në fund të majit, fermerët kanë afat aplikimi për të përfituar nga skemat mbështetëse të ministrisë së bujqësisë.

Zv/ministri i Bujqësisë Dhimitër Kote nga Lushnja tha se për herë të parë do të mbështeten fermerët që prodhojnë perime bio në serra. Ndërsa për blegtorinë do t'i kushtohet vëmendje rritjes së viçave.

Në blegtori përveç mbështetjes për kretët, për delet dhe për dhitë do të vazhdojë mbështetja dhe për viçat meshkuj për mish, 50 mijë lekë të vjetra për krerë dhe e njëta gjë edhe për serrat. Tani ku është ndryshimi që kemi bërë tek serrat, nga 2 milionë lekë do të bëhet 3 milionë lekë për hektarë, ku fermeri do të futet në skemën e mbajtjes biologjike, tha ai.

Ndryshe nga skemat mbështetëse paraardhëse, këtë vit janë përmirësuar skemat e mëparshme ku bie në dy subvencionimi për numër krerësh në blegtori edhe për viçat e majmërisë, lufta biologjike në

serra si dhe subvencionimi për liter naftë shoqëruar nga do-

kumentacioni për naftën, plehërimin si dhe të tjerat.

Denaj: Kapituljt e negociatave me BE-në, busulla jonë për reforma të thella në bujqësi

Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Anila Denaj mori pjesë në takimin e përvitshëm me partnerët evropianë në Shtëpinë e Evropës në Tiranë.

Denaj u shpreh se, ky takim është një moment i rëndësishëm në angazhimin për rrugën që ka vendi ynë përpara.

Së bashku me kreun e Bashkëpunimit në Delegacionin e BE-së në Shqipëri, Andrea Ferrero, përfaqësues të delegacionit të BE, kreu i Bashkëpunimit Gjerman për Zhvillim, Iven Schad dhe partnerë të tjerë u zhvillua një diskutim i hapur mbi bashkëpunimin e deritanishëm dhe hapat për ta forcuar më tej.

“Në një fazë kyçe të procesit të integritetit, ku Kapituljt 11, 12 dhe 13 janë kthyer në busullën tonë për reforma të thella në bujqësi, sigurinë ushqimore dhe peshkim, koordinimi me BE-në dhe donatorët mbetet thelbësor”, theksoi ministria Denaj në një postim në rrjetet sociale.

Denaj u shpreh se, ky partneritet synon harmonizimin me legjislacionin evropian, por edhe ndërtimin e një bujqësie

moderne, të qëndrueshme dhe konkurruese që i përgjigjet

nevojave të fermerëve dhe standardeve të BE-së.

Ambasadori italian: Stimuj të rinj për eksportet dhe investimet në Shqipëri

Italia synon rritjen dhe forcimin e diplomacisë ekonomike me Shqipërinë.

Në një intervistë për RTSH-në, gjatë emisionit “Realitete

të çojnë përpara diplomacinë ekonomike dhe atë të rritjes. Ka instrumenta të rinj, stimuj të rinj për eksportet, stimuj të rinj për investime”, tha Am-

basadori i Italisë në Shqipëri. “Shqipëria, pavarësisht se është një vend i vogël për të krijuar vlera është e rëndësishme të rritemi së bashku”, tha ai.

Ai theksoi se gjeopolitika është gjeoekonomi, ndonëse janë të ndara.

“Shqipëria po vrapon të hyjë në BE dhe mendoj se ky është momenti final për të kapur disa mundësi dhe të zhvillohen edhe në një kontekst më të gjerë tregu mundësish, që do të jetë BE”, deklaroi ambasadori italian Alberti.

Ambasadori i Italisë në Shqipëri, Marco Alberti i pranishëm në takimin që u zhvillua pak ditë më parë në Tiranë me sipërmarrësit italianë, vuri në dukje se Italia është një partner i rëndësishëm ekonomik për vendet e rajonit e më gjerë, por veçanërisht për Shqipërinë, si dy vende fqinjë e me histori të hershme bashkëpunimi.

Shqipëria dhe Italia vitet e fundit kanë zgjeruar bashkëpunimin në fusha të ndryshme duke mundësuar për rritjen e mëtejshme të investimeve italiane në vendin tonë.

Për vitin 2024 Italia renditet në investitorin e dytë më të madh, me një stok investimesh prej 1,7 miliardë euro në sektorë strategjikë të ekonomisë tonë si në atë financiar, të bankave dhe të shërbimeve.

basadori i Italisë në Shqipëri. “Shqipëria – Italiane”, ai theksoi se “Italia synon rritjen dhe forcimin e diplomacisë ekonomike në rajon dhe veçanërisht me Shqipërinë”.

Sipas tij, për këtë kemi projekte të reja që synojmë t'i zhvillojmë në funksion të zgjerimit të ekonomisë.

“Italia i jep një vlerë të madhe diplomacisë ekonomike, diplomacisë së rritjes dhe këtë duam të bëjmë edhe në Shqipëri. Kemi projekte të reja, aktivitete të reja iniciativa të reja,

Ministria e Jashtme ka në plan diplomacinë e rritjes dhe një proces reformash që do

basadori i Italisë në Shqipëri.

Ai shprehu bindjen se të gjithë këto instrumente të rritjes mund të implementohen.

“Mendoj se Shqipëria është ai vend ku që të gjithë këto instrumenta të diplomacisë së rritjes mund të implementohen. Unë mendoj dhe po punoj që ndërmarrjet e mëdha të jenë të pranishme në Shqipëri, sepse me ndërmarrjet e mëdha mund të punohet në zinxhirin e ndërmarrjeve të vogla e të mesme. Unë mendoj se është një punë e përbashkët, nga njëra anë e promovimit të atyre që japin 95% të PBB”, u shpreh ai.

NGA FERMA NË TREGJET E HUAJA

UDHËZUES PËR FERMERËT MBI PËRPUTHSHMËRINË ME STANDARDET GLOBAL G.A.P.

GlobalG.A.P është një standard i njohur ndërkombëtar për praktikat e menaxhimit të fermave. Misioni i tij është të vendosë standarde dhe procedura të pranuarra gjerësisht për certifikimin e produkteve bujqësore në nivel global

Gazeta “Agrobiznesi” publikon Udhëzuesin për Fermerët mbi Përputhshmërinë me Standardet GLOBAL G.A.P., që është një standard i njohur ndërkombëtar për praktikat e menaxhimit të fermave. Misioni i tij është të vendosë standarde dhe procedura të pranuarra gjerësisht për certifikimin e produkteve bujqësore në nivel global.

AVANTAZHE E CERTIFIKIMI GLOBALG.A.P
Për fermerët

- Tregje të reja
- Rritje e konkurrueshmërisë
- Çmime më të larta

Për ambientin

- Inkurajon praktika të qëndrueshme bujqësore, duke përfshirë përdorimin efektiv të ujit dhe plehrave, dhe zvogëlon ndikimin negativ në ambient
- Promovon praktika që ruajnë shëndetin e tokës dhe biodiversitetin, duke mbrojtur mjedisin dhe habitatin natyror
- Praktika që reduktojnë ndikimin mjedisor të bujqësisë, siç janë menaxhimi i qëndrueshëm i ujit dhe përdorimi i kontrolluar i pesticideve dhe plehrave kimike

Për konsumatorët

- Siguria ushqimore: Masat për të parandaluar kontaminimin e ushqimeve
- Zgjedhje të shumta dhe transparencë
- Përmirësimi i mirëqenies së komunitetit

HAPAT DREJT CERTIFIKIMIT

Për të marrë certifikimin GlobalG.A.P., duhet të ndiqni këta hapa:

1. Përgatitja dhe Aplikimi (1-2 muaj)

- Plotësoni formularin e aplikimit
- Dorëzoni dokumentet tek organi i certifikimit
- Rezultati: Aplikimi juaj regjistrohet në sistem

2. Rishikimi i Dokumentacionit (1 muaj)

- Kontrollohen regjistrat e fermës
- Verifikohen praktikat e menaxhimit
- Rezultati: Miratimi për inspektim

3. Inspektimi në Fermë (1-2 muaj)

- Intervistimi fermerëve
- Inspektimi objekteve dhe proceseve
- Rezultati: Identifikohen përmirësimet e nevojshme

4. Raporti i Auditit & Veprimet Korektuese (1-2 muaj)

- Auditimi nxjerr gjetjet dhe mangësitë
- Ferma merr rekomandime për përmirësime
- Rezultati: Udhëzime për korrigjimin e problemeve

5. Zbatimi i Veprimeve Korrektuese (1 muaj)

- Përmirësoni praktikat sipas udhëzimeve
- Dërgoni prova për korrigjimet e bëra
- Rezultati: Ferma bëhet gati për vlerësimin final

6. Vendimi për Certifikim (1 muaj)

- Organi certifikues shqyrton përmirësimet

- Jepet vendimi final për certifikim
- Rezultati: Ferma është gati për certifikim

7. Marrja e Certifikatës GlobalG.A.P.

- Pas miratimit, organi certifikues lëshon certifikatën
- Ferma është zyrtarisht certifikuar
- Përfitimet: Qasje në tregje ndërkombëtare, çmime më të mira

KËRKESAT PËR CERTIFIKIM

- **Udhëzime për organizimin e fermës**, in-frastrukturën, dhe higjienën (psh. udhëzimet për organizimin e rrugëve brenda fermës për të lehtësuar aksesin dhe kontrollin e trafikut të mjeteve bujqësore).
- **Menaxhimi i tokës** (psh. praktika për testimin e rregullt të ph-së së tokës dhe përdorimi i rregullt i plehrave organike për të mbajtur fertilitetin e tokës).
- **Mbrojtja e kulturave bujqësore**: IPM, përdorimi i pesticideve dhe mbajtja e regjistrimeve (psh. përdorimi i feromoneve).
- **Përdorimi efikas i ujit**, standardet e cilësisë dhe praktikat e zjarrëdhënies.
- **Përdorimi i plehrave**: aplikimi i duhur, ruajtja, dhe mbajtja e regjistrimeve për plehrat (ruajtja e plehrave në depo të mbyllura dhe mbajtja e regjistrimeve të sasisë dhe llojit të plehrave të përdorura).
- **Kullimi dhe trajtimi pas kullimit**: procedurat për të siguruar cilësinë dhe sigurinë e produktit nga kullimi deri te ruajtja.
- **Shëndeti, siguria dhe mirëqenia e punëtorëve**: udhëzime për sigurinë e punëtorëve, trajnimet, dhe kushtet e punës (psh. organizimi i trajnimeve vjetore për procedurat e sigurisë në përdorimin e mjetit bujqësor).

PËRFITIMET E INTEGRATED PEST MANAGEMENT (IPM)

- **Përfitimet Mjedisore**
- Shmang përdorimin e tepërt të pesticideve kimike që mund të ndotin burimet ujore dhe të degradojnë tokën.

- Ruajtja e insekteve të dobishme, si bletët dhe buburrecat grabitqarë, ndihmon në ekuilibrin natyror.
- Përdorimi i metodave të ndryshme ndihmon në shmangien e krijimit të dëmtuesve rezistentë ndaj kimikateve.

• **Përfitimet Ekonomike për Fermerët**

- Ul kostot e inputeve bujqësore
- Rrit cilësinë dhe tregtueshmërinë e produkteve – Produktet me më pak mbetje kimike janë më të kërkuara në tregjet organike dhe ndërkombëtare.
- Redukton dëmet në të mbjellat – Kontrolli i integruar i dëmtuesve ndihmon në mbrojtjen e rendimentit bujqësor dhe përmirëson të ardhurat e fermerëve.

• **Përfitimet për Shëndetin e Punëtorëve dhe Konsumatorëve**

- Ul ekspozimin ndaj pesticideve toksike
- Rrit sigurinë ushqimore – Produktet bujqësore të prodhuara me IPM janë më të sigurta për konsum, me më pak mbetje pesticidale.
- Mbron shëndetin e komuniteteve rurale – Reduktimi i spërkatjeve me pesticide zvogëlon ndotjen e ajrit dhe rrezikun për banorët afër fermave.

• **Përfitimet Teknologjike dhe Praktike**

- IPM integron biokontrollin, feromonet, metodat mekanike dhe biologjike për menaxhimin e dëmtuesve.
- Në vend të përdorimit të vetëm një metode (si pesticidet kimike), IPM përdor një kombinim teknikash për rezultate më të mira afatgjata.
- Fermerët që zbatojnë IPM mund të marrin certifikime organike dhe GlobalG.A.P., duke fituar akses në tregje të reja.

DOKUMENTIMI DHE MBAJTJA E TË DHËNAVE

Dokumentacioni i nevojshëm përfshin hartën e fermës, regjistrat e kulturave, regjistrat e përdorimit të pesticideve dhe regjistrat e trajnimeve të punonjësve.

Praktikat e mbajtjes së regjistrimeve: përdorimi i sistemeve të automatizuara për regjistrimin e të dhënave, dhe rregullimi i dosjeve të regjistrimit në mënyrë që të përmbajnë informacion të plotë dhe të përditësuar.

Roli i trupës së certifikimit

- Konsultim fillestar për të shpjeguar procesin dhe kërkesat e certifikimit
- Shërbime vlerësimi paraprak dhe planifikimi për auditimin e radhës
- Komente dhe rekomandime për veprime korrigjuese
- Lëshon certifikatën GlobalG.A.P nëse ferma plotëson kërkesat e përputhshmërisë
- Auditime të rregullta mbikëqyrëse për të siguruar përputhshmërinë e vazhdueshme me standardet GlobalG.A.P
- Monitoron veprimet korrigjuese dhe përmirësimet e bëra bazuar në gjetjet e auditimeve të mëparshme
- Menaxhon procesin e rinovimit për të ruajtur vlefshmërinë e certifikimit
- Ofron mbështetje dhe udhëzime të vazhdueshme për të ndihmuar fermën të ruajë përputhshmërinë
- Ofron përditësime mbi ndryshimet në standardet dhe kërkesat e GlobalG.A.P.

AKTUALITET

Strategji e re për blegtorinë - Hapet tenderi 5.8 milionë lekë për planin e biznesit

Bashkia Tiranë ka shpallur hapjen e tenderit për hartimin e studimit të fizibilitetit dhe planit të biznesit për zhvillimin e sektorit të blegtorisë. Fondi limit i përlogaritur është 5 milion e 820 mijë lekë.

Sipas dokumentit të publikuar në Agjencinë e Proku-

përmirësimin e ekonomisë në zonat rurale të Bashkisë Tiranë.

Studimi i fizibilitetit dhe plani i biznesit për zhvillimin e sektorit të blegtorisë, synon të përcaktojë mundësitë dhe sfidat e sektorit të blegtorisë për rritjen dhe avancimin e këtij sektori në 13 njësitë administra-

ballet me mungesën e studimeve në të gjitha fushat duke filluar nga tipet e fermave, format strukturore dhe organizative, format e menaxhimit, efektiviteti ekonomik etj. Mungesa e të dhënave sjell dhe mungesë për zhvillimin e këtij sektori. Duke marrë në konsideratë ndryshimet demografike në vend dhe ato globale, ndryshimin e preferencave të konsumatorëve, zhvillimin e teknologjisë së prodhimit-përpunimit-tregimit, kjo lind si një nevojë për vlerësim dhe si domosdoshmëri imediate hartimi i një plani strategji sektoriale i cili do të shërbejë, si një dokument bazë dhe do të orientojë për masa konkrete në funksion të zhvillimit të sektorit të blegtorisë.

Ky studim do të lehtësojë orientimin e investimeve vendore, qendrore apo edhe ato të huaja për zhvillimin e mëtejshëm sipas zonave, duke iu referuar dhe statusit të përditësuar nëse ka një plan për zhvillimin e zonës, në zbatim të përcaktimeve ligjore në fuqi, thuhet në dokument.

tive rurale të Bashkisë Tiranë, konkretisht në: Petrelë, Farkë, Dajtë, Zall-Bastar, Bërzhitë, Krrabë, Baldushk, Shëngjergj, Vaqarr, Kashar, Pezë, Ndroq, Zall-Herr.

Aktualisht, ky sektor për-

STRATEGJI E RE PËR BLEGTORINË
HAPET TENDERI 5.8 MILIONË LEKË PËR PLANIN E BIZNESIT

rimin Publik, sektori i zhvillimit strategjik të blegtorisë ka si qëllim kryesor të identifikojë dhe të hartojë politika, strategji sektoriale në funksion të zhvillimit të blegtorisë; të drejtojë dhe të mbështesë në rritjen dhe

Fermeri tregon shkaku: Pse u bllokuan specat shqiptarë në Kroaci

Fermeri Alban Çakalli ishte i ftuar në studion e emisionit "People" në Euronews

e kontrollit të BE-së. Aty është kapur kjo sasi, por ka një problem me karencën kur prodhimi

jenë djegur disa të tjerë të cilët kanë pasur ngarkesën në të njetin kamion ku e gjithë sasia kthehet mbrapsht, sepse nuk do t'i ndajnë me kilogramë," tha fermeri Çakalli.

Kujtojmë që më 12 mars, përmes sistemit të alarmeve të shpejta të BE-së (RASFF), një ngarkesë me specat nga Shqipëria, që kishte nivele të larta pesticidësh, u ndalua në Kroaci.

Specat u klasifikuan me rrezik të lartë për konsumatorin, për shkak të përmbajtjes shumë të lartë të pesticideve. RASFF njoftoi se shqetësimi ishte serioz.

Ngarkesa përmbante flonicamid, një insekticid që përdoret për kontrollin e dëmtuesve në fusha dhe sera.

Ky pesticid ka një tretsh-

PAS MISHIT DHE LULESHTRYDHEVE
EDHE SPECAT SHQIPTARE ME PESTICIDE

Albania.

Ai foli për rastin e fundit të bllokimit në Kroaci të një ngarkese me specat nga Shqipëria për shkak të pesticideve.

Sipas tij, në kamion kishte ngarkesa nga fermerë të ndryshëm dhe për shkak të gabimit të një fermeri, janë djegur edhe të tjerët, duke bërë që ky prodhim të kthehet mbrapsht.

Ai tha se në Shqipëri bëhet një gabim herë pas here, ku prodhimi këputet para kohe dhe dërgohet për t'u shitur, dhe kjo sjell edhe rrezikun që ai produkt të jetë i kontaminuar me pesticide pasi ka dalë në treg pa i plotësuar ditët e nevojshme të karencës.

"Ka qenë një sasi specash që ka dalë nga ne dhe ka shkuar në Kroaci, ku është një nga pikat

këputet para kohës së pjekjes. Në atë kamion që është kapur, jam i bindur se jo e gjithë sasia ka qenë kontaminuar pasi pjesa

PAS MISHIT DHE LULESHTRYDHEVE
EDHE SPECAT SHQIPTARE ME PESTICIDE

tjetër 80 % mund të ketë qenë e pastër, por prova ku e kanë marrë ato ka qenë e kontaminuar. Për një fermer mund të

mëri të lartë në ujë dhe mund të shkaktojë efekte negative, veçanërisht në mëlçi dhe veshka.

Zhvillimi i agroturizmit: Kredi me interes 2%, qeveria mbulon 70% të riskut

Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Anila Denaj bëri të ditur se linjat e kreditimit të vendosura nga qeveria mbështesin investimet në agroturizëm.

Sipas saj, investimet në agroturizëm, zgjerimi dhe modernizimi i tyre ndikojnë dhe në zhvillimin e ekonomisë lokale.

Denaj u ndal në Bërzhitë, ku zhvilloi një bashkëbisedim me administratorin e "Flumen Park".

"Një bisedë e këndshme me Fredin, administratorin e "Flumen Park", i cili më tregoi për ecurinë e deritanishme, gjallërimin që i ka dhënë zonës, angazhimin e banorëve në punë dhe planet për zgjerim. Me linjën e financimit të Kredisë së Butë, të mbështetur nga Garancia Sovrane dhe Paketa e Maleve, nxisim investimet në agroturizëm për zgjerimin, modernizimin dhe zhvillimin e ekonomisë lokale", u shpreh ministria Denaj.

Fredi tregon se ka zgjedhur të mos ngrihet në lartësi por të shtrihet në terren që të ketë sa më shumë lidhje me natyrën dhe ambientin.

Ministria Denaj vuri në dukje se programi i financimit me kredi për biznesin e vogël dhe të mesëm me vlerë 250 milionë euro, i miratuar nga Banka e Shqipërisë, do të ndërthuret edhe me Garancinë Sovrane.

Nga muaji korrik 2025 do të hapen aplikimet për kredi të buta me interes 2% nëpërmjet Garancisë Sovrane, pas miratimit të Aktit Normativ nga qeveria.

Ulja e normës së interesit në 2% vetëm në mbështetje të bizneseve për sektorët e bujqësisë, mundësohet nga shteti që do të mbulojë 70% të rrezikut të ko-

kreditin e butë 250 milionë euro, e cila si rrallë herë vjen me një normë interesi të reduktuar me 3,5%. Me skemën e garancisë që aprovohet në qershor, nës-

lateralit për kredinë.

Garancia Sovrane për financim kredie me 2% interes do të mbështesë aplikues të 5 sektorëve në bujqësisë, si: serrat; agropërpunimin; peshkimin; akuakulturën; agroturizmin dhe inovacionin teknologjik.

Fondi prej 250 milionë eurosh i programit të financimit për Ndërmarrjet e Vogla dhe të Mesme tashmë është shpërndarë te bankat e nivelit të dytë dhe mbështet financimin e SME-ve, përfshirë edhe ato bujqësore, nëpërmjet kredive me interes 3,5%.

"Agroturizmi është një model biznesi që po merr një vëmendje nga qeveria në shumë aspekte me mbështetje dhe financime. Agroturizmi është përfshirë brenda 5 sektorëve që mbështeten me

një agrobiznes apo turizëm nuk arrin të ketë kolateralin, qeveria merr 70% të riskut, duke ulur edhe normën e interesit 2%. Janë skemat e granteve dhe "Paketa e Maleve". Kjo paketë ka disa avantazhe, përfiton aty ku ke tokën e të parëve, por nuk ke letrat. Qeveria të mbështet duke ti dhënë ato menjëherë. Dhe e dyta zero taksa për 10 vite", deklaroi ajo.

Janë mbi 1000 investime dhe rreth 125 milionë euro ndihmë e drejtpërdrejtë në 10 vitet e fundit në mbështetje të ndërtimit të afro 400 pikave të përpunimit dhe grumbullimit, 122 agroturizme, si dhe një rritje të konsiderueshme të stabilimenteve të kafshëve me mbi 50 mijë gjedhë.

Para' në dorë për naftën në bujqësi sipas kulturës - Aplikimet, deri më 30 Maj. Financim deri në 186 euro/hektar

Fermerët që punojnë tokën do të kenë mundësi të aplikojnë deri më 30 Maj për të përfituar pagesa cash për naftën që përdorin për punime të mekanizuara në bujqësi.

Kriteret që duhet të plotësojnë fermerët për të përfituar nga skema e naftës, janë që të kenë Nipt aktiv; tokë bujqësore në pronësi dhe/ose në përdorim, të provuar me dokumentacionin përkatës; Sipërfaqja totale për të cilën aplikohet duhet të jetë jo më pak se 1 ha, ndërsa madhësia e parcelave, me sipërfaqe jo më pak se 0.1 ha.

Do të konsiderohen të vlefshme edhe kontratat qiramarrjes/huapërdorjes/dokument të ligjshëm të firmosur nga palët. Në rast se kontrata ose dokumenti janë të panoterizuara duhet të jetë i konfirmuar nga njësi administrative dhe të përfshijë dokument identifikimi të palëve. Ato përmbajnë sipërfaqen totale dhe të parcelave të tokës bujqësore objekt qiramarrjeje/huapërdorje, si dhe vendndodhjen e secilës parcelë. Kontrata/dokumentit përfshin edhe të drejtën e përdorimit të tokës për

vitin 2025.

Aplikanti vetëdeklaroi kulturat bujqësore të mbjella ose që parashikon të mbjellë, sipas përcaktimeve të formularit të aplikimit on line. Çdo parcelë, sipas dokumentacionit të pronësisë apo përdorimit, plotësohet me kulturën/kulturat përkatëse të mbjellë ose që parashikohen të mbillen.

Vlera e saktë që do të përfitojnë aplikantët fitues, është e kategorizuar me vendim qeverie sipas kulturës së mbjellin.

Sa i takon kultivimit të bimëve të arave, do të jepen 18,582 lekë/ha për kulturat pranverore si misër, fasule, luledielli, sojë, sorgum. 12,714 lekë/ha për bimët e lashta si grurë, tërshërë, thekër, elb, foragjerë njëvjeçarë, industriale (patate, duhan, panxhar, pambuk. Dhe 8,802 lekë/ha për foragjerë shumëvjeçarë, bimë aromatike-mjekësore.

Në grupin e drufrutorëve, do të jepen pagesë për naftën për kultivimin e mollëve me 18,582/ha, 15,648 lekë/ha për të gjitha llojet e frutave, ulli, agrume dhe vreshta si dhe 13,692 lekë/ha për arra, bajame, lajthi dhe gështenja

të kultivuara si dhe 16,626 lekë/ha për të gjithë fidanët e bimëve farore, bërthamore dhe arnore.

Sa i takon grupit të tretë, kultivimit të perimeve, pagesat për naftën variojnë nga 14,670 lekë/ha për të gjitha llojet e perimeve të fushës sezoni i parë, përfshi shalqi, pjepër, luleshtrydhe dhe 16,626 lekë/ha për të gjitha perimet e serës, sezoni i parë.

Fermerët përfitojnë deri në 100% të vlerës, me sipërfaqe deri në 10 ha, sipas përlogaritjeve të bëra. Për sipërfaqen mbi 10 ha, masa e përfitimit zvogëlohet me 50%, përjashtuar rastet e aplikantëve me status "Grup fermerësh" ose "SHBB".

Të gjitha aplikimet e kryera nëpërmjet e-Albania, i nënshtrohen procesit të kontrollit administrativ, që shqyrton përputhjet e vetëdeklarimeve, në lidhje me parcelat, sipërfaqet, kulturat dhe dokumentacionin që i mbështet këto deklarime. Pas kontrollit administrativ, aplikanti njoftohet mbi rezultatin e aplikimit (i kualifikuar/i skualifikuar).

Vitin e kaluar nga kjo skemë kanë përfituar mbi 52 mijë fermerë në të gjithë vendin.

Protesta për midhjen, fermerët e Sarandës mbledhen para ministrisë së Bujqësisë: Rrezikon të zhdukët

Midhja e autoktone e Butrintit rrezikon të zhdukët përgjithmonë.

“Kjo është gjendja e midhjes dhe rrezikon të zhdukët ka mbet vetëm guacka”.

Me pankarta në duar fermerët e midhjes nga Saranda, protestuan para Ministrisë së Bujqësisë, ata thonë se uji i liqenit të Butrintit nuk është parametrat e duhur për kultivimin e midhjes, dhe fajin për këtë e kanë institucionet përgjegjëse që nuk ka pastruat kanalet e ujit që furnizojnë këtë liqen.

“Liqeni i Butrintit është një liqen që rregullohen parametrat dhe janë institucionet ato që duhet të analizojnë ujin që vjen nga pjesa Veriore e Bistricës dhe lidhjen me detin në pjesën kontrollë ta mbajnë në kontroll duke bërë analiza të përjavshme. Papërgjegjshmëria e këtyre institucioneve ka bërë që parametrat jetësore e Butrinin të rrëzohen”, shprehet Soraldo Nebo, fermer.

Për të mbijetuar fermerët farën e midhjes autoktone e zëvendësuan me atë franceze, me shpresën se ajo do të zhvillohet në këto ujëra.

Këtë vit ke kultivuar midhje?

Valentina Buçi, fermerë:

Ku ta gjej që ta kultivoj!? Ngordhi midhja nga temperatura e lartë se liqeni i Buçit është bërë katastrofë.

Fermerët kanë gjetur zgjidhje dëshpëruara pasi e kanë blerë midhjen në BE, por është me risk pasi edhe ajo rrezikon

të vdesë.

Fermerët e midhjes e ushtrajnë aktivitetin e tyre ilegalisht, pasi prej tre vitesh ata kërkojnë të rilidhin kontratën që u jep të drejtë të shfrytëzojë impiantet e midhjes.

Kërkesat e tyre u dëgjuan pasi

trokitën në derën e ministrisë së Bujqësisë. Por se çfarë do të bëhet me këta fermerë, përgjigje do të merret muajin prill.

Atëherë në 8 prill do të vini sërish?

Ne nuk ndahemi tani se na pritën mirë.

52 kg luleshtrydhe me pesticide nga Greqia, AKU bllokim importit deri në analizimin e plotë të sasive

Autoriteti Kombëtar i Ushqimit bëri me dije se për një sasi prej 52 kg luleshtrydhesh të importuara nga Greqia u zbatua procedura e dërgimit në datën 17 shkurt 2025 për analizim laboratorik dhe pas daljes së rezultatit AKU u angazhua nëpërmjet sistemit të gjurmueshmërisë për mbledhjen dhe tërheqjen nga tregu të kësaj sasi luleshtrydheje.

AKU njoftoi se në bazë të faturave të shitjes të paraqitura nga Operatori i Biznesit Ushqimor e gjithë sasia rezultonte e shitur.

Menjëherë pas këtij rasti, Autoriteti Kombëtar i Ushqimit ka bërë vlerësim të riskut për këtë produkt dhe e ka kategorizuar me risk të lartë.

AKU thekson se, për këtë, është komunikuar me të gjitha Pikat e Inspektimit Kufitar, për mostrimin e 10 ngarkesave të njëpasnjëshme dhe bllokimin në kufi të çdo ngarkese me luleshtrydhe, deri në daljen e përgjigjes së analizave të çdo mostrimi për

produktin që mund të vijojë të importohet nga Greqia.

“Synimi i urdhërimit për bllokime të tilla në PIK është që të pritët çdo rezultat analize

e mostrimeve në të tilla raste. Në bazë të këtyre rezultateve do të përcaktohet nëse importet do të lejohen për tregtim brenda territorit shqiptar apo do të kthehen në vendin e origjinës.

Lidhur me prononcimin në media të tre rasteve për njoftimin e AKU-së nga sistemi RASFF, ju bëjmë të ditur se ka qenë AKU që ka njoftuar

sistemin RASFF si pasojë e zbatimit me korrektësi të planeve të monitorimit dhe marrjes së mostrave, si në tregun e brendshëm ashtu edhe në kufi

(PIK)”, thekson AKU.

AKU vuri në dukje se për çdo rast të konstatuar (në treg apo në Pikat e Inspektimit Kufitar), të rezultuar jokonform kërkesave dhe standardeve me legjislacionin në fuqi për produkte të importit, njoftohet Sistemi i Njoftimit të Shpejtë për Ushqimin dhe Ushqimin për Kafshë – RASFF.

Siguria ushqimore, paralajmërohet shkrirja e AKU - Hedhja në treg e mishit të pulës me salmonelë, shpejton procesin

Rasti më i fundit i hedhjes në treg të një sasi të konsiderueshme të mishit të pulës me salmonelë ka vënë në pikëpyetje të ardhmen e autoritetit

institucionit është vënë në dyshim. Kjo për faktin se rastet e shkeljeve të sigurisë ushqimore qoftë në tregun e brendshëm por edhe në eksporte kanë qenë

SIGURIA USHQIMORE, PARALAJMËROHET SHKRIRJA E AKU
HEDHJA NË TREG E MISHIT TË PULËS ME SALMONELË, SHPEJTON PROCESIN

kombëtar të ushqimit.

Ndonëse ishte ky institucion që me një kontroll rutinë e ka zbuluar rastin, eficensa e

të shpeshta në vitin e fundit.

Një ligji i miratuar në Kuvendi në shtator të 2024-ës, e kishte paraparë shkrirjen e këtij

institucioni.

Sipas Ligjit të ri të inspektimeve të gjitha inspektoratet e vendit shkrihen në vetëm 8 inspektorate qendrore, të cilat do të kenë të bëjnë vetëm me disa fusha specifike që Ministria e Sipërmarrjes do t'i caktojë në sajë të riskut.

Një nga këto 8 inspektorate qendrore do të ketë edhe një strukturë që do të trajtojë çështjet e ushqimit, që aktualisht e bën AKU, dhe që brenda vitit do të zëvendësohet me “strukturën përgjegjëse për inspektimin dhe kontrollin zyrtar të veterinarisë dhe mbrojtjes së bimëve”.

Ligji është publikuar në Fletoren Zyrtare më 13 nëntor dhe hyn në fuqi në 13 maj. Më tej institucionet kanë 6 muaj të plotësojnë aktet nënligjore, për të ngritur 8 inspektoratet e tjera.

Gripi i shpendëve, asgjësohen afro 500 mijë shpendë të ngordhur

Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural sqaroi situatën e gripit të shpendëve (Influcës Aviare) në dy stabilimente në zonën e Durrësit, duke theksuar se janë marrë masat e menjëhershme për eliminimin dhe asgjësimin e sigurt të 497 986 krerëve shpendë të ngordhur, me një nga metodat bazuar në aktet ligjore në fuqi.

Sipas MBZHR-së, asgjësimi është bërë në zbatim të ligjit “Për shërbimin Veterinar në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, i cili parashikon groposjen ose djegien e kadvrave të kafshëve në qendrat e përpunimit, pas ngordhjes, sipas rregullave sanitaro-veterinare.

Qendrat përcaktohen nga organet e qeverisjes vendore, me pëlqimin e shërbimit veterinar rajonal dhe agjencive shtetërore përgjegjëse për mjedisin.

Groposja ose djegia e kadvrave të kafshëve në qendrat e përpunimit, post mortem, kryhet nën mbikëqyrjen e veterinerit zyrtar.

Në zbatim të Urdhrit “Për miratimin e Planit të Kontingjencës për Sëmundjen e Gripit të Shpendëve (Influenca aviare)” i cili parashikon:

Eliminimin nëpërmjet gro-

posjes dhe në një qendër përpunimi i karkasave, vezëve mbeturinave shtazore, ushqimit, plehut sipas legjislacionit në fuqi.

Procesi i asgjësimit të ngarkesave të kafshëve të

nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural.

“Asgjësimi/trajtimi i kadvrave kryhet: me groposje; në një qendër përpunimi (rendering) që i asgjëson/trajton kadvrat e kafshëve: me in-

ngordhura ose të eliminuara në qendrat e përpunimit, ndiqet nga veterineri zyrtar i Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, një përfaqësues nga Drejtoria e Përgjithshme e Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, një përfaqësues nga Drejtoria Rajonale e Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve dhe një përfaqësues

cenerim; me eliminim në një landfill të autorizuar pas transformimit nëpërmjet sterilizimit nën presion; si lëndë djegëse pas përpunimit; për prodhimin e fertilizantëve organikë ose përmirësuesve të tokës pas përpunimit nëpërmjet sterilizimit nën presion kur është e mundur dhe bëhet markimi i përhershëm i materialeve përfundimtare”.

Me ndryshimet në ligjin e ri “Për tatimit mbi të ardhurat”, Shërbimi Tatimpagues në DPT dhe rajone ka kështilluar mijëra tatimpagues për të garantuar informimin e tyre lidhur me plotësimin e saktë të deklaratave të reja.

Sipas DPT-së, në muajin mars 10,874 tatimpagues janë asistuar në takime të drejtpërdrejta, 5,897 tatim-

Ndryshimet në ligjin “Për tatimin mbi të ardhurat”, DPT asistencë biznesit

pagues kanë marrë përgjigje e nevojshme me telefon nga DRT-të, 7,383 tatimpagues kanë marrë përgjigje nëpërmjet e-Filing dhe 3,661 tatimpagues janë asistuar nga Call Center

nëpërmjet thirrjeve hyrëse.

Me tatimpaguesit u diskutua mbi deklaratën e Tatimit në Burim, listëpagesën dhe efektet e deklaratës së Statusit Personal, ndryshimet në deklaratën DIVA

2024, deklaratën e Tatimit mbi të Ardhurat nga biznesi si dhe deklaratën e Tatimit mbi të Ardhurat e korporatës.

Lehtësitë tatimore sipas ligjit të ri të “Tatimit mbi të

Ardhurat” përcaktojnë 5% tatimfitimi për agroturizmin deri në vitin 2029, shoqëritë e bashkëpunimit bujqësor, veprimtaritë ekonomike që prodhojnë apo zhvillojnë software, të

regjistruar para hyrjes në fuqi të ligjit dhe industrinë automotive deri në vitin 2029.

Po ashtu, 0% tatimfitimi për individët tregtarë, të vetëpunësuarit dhe entitetet me të ardhura bruto deri në 14 milionë lekë në vit, deri në vitin 2029, strukturat akomoduese (hotele, resorte me 4 dhe 5 yje) do të vazhdojnë të jenë të përjashtuara nga tatimi mbi të ardhurat

BUJQËSI

Dhjetëra tonë sherebelë stok, mungesa e tregut dhe e fuqisë punëtore, sfida për fermerët

Mungesa e tregut të shitjes dhe rënia e çmimit, ka ulur ndjeshëm interesin e fermerëve në Malësinë e Madhe për kultivimin e bimëve mjekësore.

Sipas specialistëve të Agjencisë Rajonale të Ekstensionit Bujqësor, dhjetëra tonë sherebelë kanë mbetur stok, pasi çmimi i ofruar është nën koston e prodhimit.

“Pikat e grumbullimit, fajin ja lanë tregut të jashtëm. Rëna e çmimit ka dekurajuar shumë në këtë sektor fermerët. Ka shumë sherebelë të pakorrura, fenomen që premtan pak për vitet e ardhshme”, shprehu shqetësimin, Sherif Brahaj, specialist AREB Shkodër.

Një tjetër faktor që po ndikon në këtë situatë është

edhe mungesa e fuqisë punëtore. Emigracioni masiv ka pasur ndikim të drejtpërdrejtë në zhvillimin ekonomik dhe social të Malësisë së Madhe.

Fermerët kërkojnë mbështetje nga institucionet për të siguruar tregje të qën-

drueshme dhe për të shmangur braktisjen e tokave bujqësore.

Në Malësinë e Madhe kultivohen mbi 3,000 hektarë tokë me bimë mjekësore, kryesisht me sherebelë, duke e bërë këtë zonë një nga prodhuesit kryesorë në Shqipëri.

Speci trikolor i Çermës në tregjet evropiane - Balluku: Serrë model kultivimi me mbrojtje biologjike dhe cilësi

Zëvendëskryeministrja Belinda Balluku ka vijuar takimet për promovimin e sipër-

zhvillimin ekonomik të vendit.

Ajo është ndalur në një prej serrave në zonën e Çermës, që

Ndonëse nga Mallakastra, sipërmarrësi ka investuar në këtë zonë një serrë model, me sipërfaqe prej 3 hektarësh. Kultivimi i speci trikolor bëhet përmes mbrojtjes biologjike, duke garantuar një produkt cilësor e të pastër që tregtohet kudo në Europë. Ndërkohë, kjo sipërmarrje nuk është veç një biznes familjar, por në këtë serrë janë punësuar edhe fermerë nga zona.

Qeveria shqiptare synon që në vitin 2030, të arrijë 1 miliardë euro eksporte bujqësore, aktualisht janë 540 mln.

Këtë vit pritet të ketë edhe subvencione për mbrojtjen biologjike, duke kaluar në një etapë tjetër, ku produktet shqiptare të konkurrojnë denjësisht në supermarketet e Evropës.

marrjeve që po kontribuojnë në ekonominë familjare dhe

kultivon specin trikolor për tregun evropian.

270 milionë dollarë investime në infrastrukturën e ujitjes, kullimit dhe mbrojtjen nga përmbytjet

Ministrja e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Anila Denaj tha se përmes projekteve dhe investimeve që po ndërmerren, në 2030 synohet ujitje 100 % për sipërfaqet e tokës bujqësore.

Denaj ndau momente nga investimi që po realizohet në kanalin ujitës KU-13 në bashkinë Kurbin, teksa vuri në dukje se, punimet për rehabilitimin e kësaj vepre ujitëse janë drejt përfundimit.

“Me zbatimin e këtij projekti po ndërhyhet në gjithë gjatësinë e kanalit ujitës prej 7.9 km, duke përmirësuar ujitjen në mbi 1200 ha tokë bujqësore”, tha ajo.

byttet arrijnë vlerën 270 milionë dollarë.

Denaj bëri të ditur se, sipërfaqja e tokës së ujtitshme është dyfishuar krahasuar me vitin

2013, nga 120 mijë hektarë në 270 mijë hektarë në 2024

Emigrantët investojnë në vendlindje - Selca në Mokër të Pogradecit po kthen banorët e larguar

Zona e Mokrës në Pogradec po kthehet në një destinacion mjaft të preferuar nga turistët. Kjo ka bërë që shumë emigrantë të rikthehen për të investuar. Pas shumë vitesh në emigracion Ilirjan Oparaku vendosi që banesën e vjetër ta kthejë në bujtinë, ku ofron ushqime tradicionale të zonës. Ai ka ndërthurr objektet e vjetra me kulinarinë dhe thotë se është shumë i kënaqur me punën që bën dhe të ardhurat që merr, pasi turizmi është një sektor i rëndësishëm.

“Kam qënë në Greqi në emigrim. Vendosa tw kthehem meqënëse jam nga fshati dhe të bëjmë një shtëpi të vogël me dru. Kemi mbledhur antikrat tw vjetra dhe disa sende tradicionale. Këtu në zonën tonë, janë varret ilire të Selcës, ku vijnë shumë turistë i vizitojnë. Nga Franca, SHBA, Anglia e vende të tjera, nga pothuaj të gjitha vendet po vijnë. Me hapjen e rrugës Plloç-Qukës, shpresojmë se do të ketë më shumë lëvizje dhe fshati do të ketë mundësi që të shesë produktet e veta, bujtinat të marrin prodhimet e zonës. Këtu vetëm gjatë verës mund të kenë ardhur rreth 15 autobusa me turistë që kanë hyrë në fshat, të tjerë i kanë lënë larg dhe kanë ardhur si këmbësor. Jam shumë i kënaqur, pasi turizmi po ecën mjaft mirë” -thotë Ilirjan Oparaku.

Zona vitet e fundit ishte shpopulluar, por duket se iniciativa të tilla po vijnë të tërheqin edhe shumë emigrantë

të tjerë që po invetsojnë në vendlindje. Marsidi, është rikthyer në fshatin e gjyshërve të tij dhe po investon në një bujtinë modern. Ai thotë se turistët janë të shumtë, të cilët tashmë

është prej atyre fshatrave që pavarësisht historisë dhe potencialit të madh arkeologjik që mbart, nuk ka mundur të përfitojë në zhvillimin e vet prej tyre. Kjo zonë gjatë vitit

do të kenë mundësinë të kenë më shumë netqëndrime.

“Gjithmonë e kam pasur këtë ide, sepse vija që i vogël gjatë pushimeve. Me hapjen e rrugës, presim të ketë shumë më tepër turistë. Ishte si ëndërr, por tani erdhi momenti. Ne përdorim vetëm prodhime të zonës. Menyja jonë përban vetëm produkte të zonës, prandaj ne mendojmë që t'i blejmë ato nga bonorët e fshatit që edhe ata të përfitojnë nga ky zhvillim. Unë nuk e kam besuar, por gjatë kohës që kam qëndruar këtu, shikoj që ka grupe shuë të mëdha turistësh të huaj e vizitorë vendas, thjesht neve tani na mbetet që ta promovojmë potencialin turistik” -thotë Marsid Oparaku.

Selca në Mokër të Pogradecit

që lamë pas siç pohojnë edhe banorët ka patur shumë turistë, por shërbimi dhe akomodimi ka qënë problematikë kryesore.

“Nuk ka vetëm turistë të huaj, por edhe vendas, janë nxënë shkollash që vijnë të organizuar. Shërbimi këtu është problem. Shikojnë këtë potencial natyre dhe arkeologjik, por duke qënë se ka pak kapacitet akomodues largohen shpejt dhe nuk shijojnë dot kulinarinë e zonës” - shton Besnik Xhyra, banor i Selcës.

Selca e Poshtme me Varret monumentale Ilire, sipas përlogaritjeve pret më shumë se 5 mijë vizitorë vendas dhe të huaj në vit. Tashmë me hapjen e një-sive të shërbimit, pritet që numri i tyre të rritet edhe më tej.

Çfarë është “Karta Blu” për të huajt që duan punë? - Aplikimi përmes e-Albania edhe për punonjës sezonalë

Qeveria ka propozuar lehtësira për të huajt që dëshirojnë të punësohen në Shqipëri. Dokumenti parashikon dhënien e kartës blu për profesionistët, por një parashikuar përfitime për çdo kategori përfshirë dhe studentët. Punëtorët e huaj të kualifikuar që duan të punojnë në Shqipëri, do të pajisen me një leje unike që quhet karta Blu Al.

kontratë pune që kërkon aftësi të larta. Projektligji parashikon lehtësira edhe për të huajt që nuk kanë një profesion të caktuar, por dëshirojnë të punësohen. Edhe për punonjësit sezonalë dhe ata shtëpiakë, do të ketë leje unike.

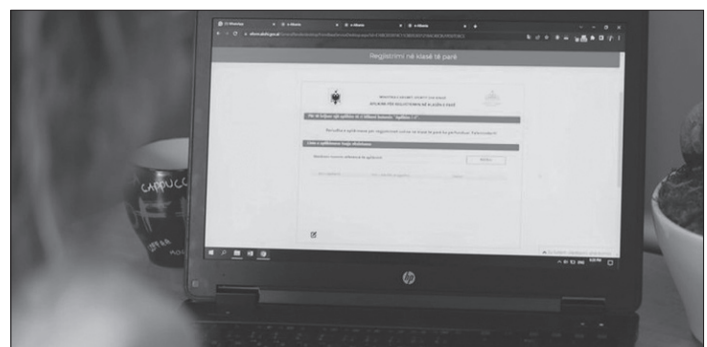
Aplikimi kërkohet të bëhet vetëm online nëpërmjet portalit e-Albania. Një tjetër ndryshim

e procedurave për viza afatshkurtra dhe ato transit.

Studentet dhe kërkuesit shkencore do të kenë mundësinë më të thjeshtuara për të qëndruar në Shqipëri. Si argument për këtë nismë, është paraqitur përshtatja me legjislacionin evropian, por vjen dhe në një kohë kur ka rritje të kërkesës për krah pune sidomos në sektorin e turizmit dhe shërbimeve.

Por ajo që ekspertët dhe bizneset kanë konstatuar në 2 vitet e fundit, është se në shumicën e rasteve, edhe ata të huaj që kanë zgjedhur Shqipërinë për të punuar, pas vetëm pak muajsh janë larguar në drejtim të vendeve të Europës.

Shqipëria është përdorur si trampolinë për të ikur drejt BE, ose janë kthyer mbrapsht ne vendin e origjinës. Të dhënat e Agjencisë Kombëtare e Punësimit, tregojnë se në vendin tone janë punësuar mbi 13 mijë shtetas të huaj.

Kjo parashikohet në draftin e depozituar në Kuvend që përcakton se për ta përfituar, punonjësit duhet të kenë një

është edhe shtimi i periudhës së përjashtimit nga penaltitetet për ata të cilët e tejkalojnë afatin e qëndrimit dhe lehtësimin

SIGURI USHQIMORE

Kuçi: Më 14 prill hapen aplikimet në Skemën Kombëtare të mbështetjes në bujqësi

Thirrja për aplikime në Skemën Kombëtare të mbështetjes në bujqësi për 2025 do të hapet më 14 prill dhe do të qëndrojë e hapur deri më 30 maj.

Drejtoresha e Agjencisë për Zhvillimin Bujqësor dhe Rural, Ardita Kuçi bëri të ditur se Skema Kombëtare synon të nxisë zhvillimin e qëndrueshëm të bujqësisë, të rrisë prodhimin vendas dhe të përmirësojë konkurrueshmërinë e produkteve shqiptare në treg.

Nga kjo skemë mund të përfitojnë fermerët individual, grupimet e fermerëve, të cilët si vitin e shkuar, do të përfitojnë të parë pagesën dhe do të përfitojnë 100% të vlerës së aplikuar, personat fizikë e juridikë dhe shoqëritë e bashkëpunimit bujqësor.

Skema përfshin 8 masa mbështetëse; pagesa për gjedh të matrikulluar; pagesa për tufën bazë të matrikulluar (dele dhe/ose dhi); mbarëshitim i bletarisë; pagesa për prodhimin dhe kultivimin në ambiente të mbrojtura për perime, rrush tavoline dhe/ose luleshtrydhe në tunele plastike. Përfitojnë pagesë shtesë fermerët që përdorin kontrollin biologjik të dëmtuesve të perimeve; pagesa për kultivi-

min e bimëve mjekësore dhe aromatike; fermat organike; implementimi dhe certifikimi Global GAP; mbështetje për naftën për punimet e mekanizuar në bujqësi.

Të gjitha kriteret dhe do-

është 200 000 lekë/ha (jo më pak se 1 ha)”.

Këtë vit është rritur një masë financimi për kontrollin biologjik të dëmtuesve, ku 50% e vlerës totale të faturës tatimore do të rimbursohet

Ardita Kuçi

Drejtoresha e Përgjithshme e AZHBR

kumentacionin e nevojshëm për aplikim gjenden në faqen zyrtare të AZHBR.

Skema Kombëtare e Mbështetjes së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, financon për gjedhë deri në 10.000 lekë për lopë ose mëshqerë, 5.000 lekë për viçat, në ferma jo më pak se 10 krerë. Për bagëtitë e imta vijon po e njëjta masë financimi 1200 lekë/krerë; për bletarinë 1000 lekë/koshere; për perimet/luleshtrydhen/rrush tavoline në serra, masa e financimit

sërish nga Skema Kombëtare e Mbështetjes.

Bimët aromatike dhe mjekësore vijnë të jenë në fokus të Skemës Kombëtare me 30.000 lekë/ha (jo më pak se 1 ha), si kriter pranimi.

Fermat organike 100.000 lekë/vit dhe 200.000 lekë për çdo fermë të certifikuar.

Certifikimi GLOBAL GAP mbështetet me 50% të vlerës totale të faturës tatimore.

Ndërsa nga skema e naftës përfitojnë më shumë se 50 000 fermerë.

Denaj me misionin e BB: Mbështetje në 6 sektorë kryesorë të Bujqësisë

Ministrja e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Anila Denaj zhvilloi në Tiranë një takim me

hapat në vijim për zbatimin e këtij projekti.

Sipas saj, ky projekt me

ndikimeve të tyre në sektorin bujqësor, duke forcuar qëndrueshmërinë dhe sigurinë ushqimore, në rrugën drejt “Shqipëria 2030”, deklaroi Denaj.

Sipas saj, sektorët që do të mbështesë ky projekt janë: përmirësimi dhe modernizimi i sistemeve të ujitje-kullimit; krijimi i “Clustereve” për Vaj Ulliri dhe Fruta-Perime për të rritur standardet e eksportit dhe marketingut të vajit të ullirit si një produkt “Premium”; krijimi i Qendrave Ushqimore për grumbullimin, përpunimin, paketimin dhe shpërndarjen e produkteve bujqësore për tregje si HoReCa; dixhitalizimin e bujqësisë për përmirësimin e prodhimit bujqësor; rritjen e sigurisë ushqimore dhe modernizimin e Pikave të Kontrollit Kufitar.

misionin e Bankës Botërore për projektin “Qëndrueshmëria ndaj Klimës dhe Zhvillimit të Bujqësisë”.

Denaj tha se, gjatë takimit, u diskutua mbi ecurinë dhe

një vlerë rreth 65 milionë euro synon mbështetje në 6 sektorë kryesor të bujqësisë.

“Projekti synon të ofrojë zgjidhje konkrete për përbalimin e sfidave klimatike dhe

Filetot e pulës me salmonelë, shkarkohet drejtori i AKU Tiranë

Drejtori i Autoritetit Kombëtar të Ushqimit, Tiranë, Fatjon Pasholli është shkarkuar nga detyra, dhe në vend të tij është komanduar Alketa Hoxha, e cila ka pasur postin

e drejtores juridike në AKU.

Lajmin e bëri të ditur zyra e shtypit në Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural.

Ky ndryshim vjen pas disa shqetësimeve të ngritura për

sigurinë ushqimore, përfshirë rastin e filetove të pulës me salmonelë dhe luleshtrydheve të kontaminuara me pesticide të importuara nga Greqia.

Luleshtrydhja greke me pesticide ‘djeg’ fermerët vendas: Po penalizohemi padrejtësisht! Shteti të bëjë analizat! Derdhin arkat në rrugë

Dhjetëra ton me luleshtrydhe po kalben në Frakull të Fierit, pasi tregu u bllokua nga skandali i luleshtrydheve greke me pesticide. Fermerët thanë se po penalizohen padrejtësisht, ndaj kërkuar nga institucionet të kryejnë analiza dhe të qartësojnë konsumatorët mbi cilësinë e produktit vendas

Tre ngarkesat me luleshtrydhe të importuara nga Greqia të cilat pasi kanë hyrë në tregun shqiptar kanë rezultuar të kontaminuara me pesticide të rrezikshme, kanë sjellë

lekë për kg ndërsa gjatë fundjavës ra në 40 lekë/kg. Nga sot është bllokua malli. Nuk na e marrin grumbulluesit sepse nuk ka konsum. “Jemi penalizuar padrejtësisht. Qeveria duhet të

në të kundërt duhet të vazhdojë tregtimi.

Të vijë zv/kryeministrja Balluku, se shkon shtëpi e më shtëpi dhe nuk vjen këtu tek ne që po falimentojmë! Kemi investuar në serra dhe tani prodhimi është bllokua sepse nuk ka treg. Po familjentojmë! Shteti të vijë këtu të bëjë analiza dhe t’i tregojë popullit të vertetën”, thanë ata.

Në shenjë proteste fermerët kanë hedhur përtokë arkat me luleshtrydhe. Përballë kësaj situatë apelojnë për ndihmë nga shteti në përbalimin e kësaj situatë.

Tre ditë më parë Autoriteti Kombëtar i Ushqimit (AKU) ka konfirmuar se 52 kilogramë luleshtrydhe të importuara nga Greqia janë shitur në tregun tonë, ndonëse analizat laboratorike kanë zbuluar nivele të larta pesticidesh, përtej kufijve të lejuar nga standardet e sigurisë ushqimore. Për pasojë janë bllokua 10 ngarkesa të tjera me luleshtrydhe greke në pikat kufitare.

rënie të ndjeshme të çmimit të luleshtrydhes në Frakull të Fierit. Shitja prej një jave është bllokua si në tregun vendas ashtu dhe në shtetet fqinje, ku eksportohej luleshtrydhja e Frakullës, si Kosovë, Kroaci, Mali i Zi.

“Çmimi ka qenë me 150

ndërhyjë.

Ne kemi me qindra ton luleshtrydhe në serra të cilat po kalben dhe detyrohemi t’i hedhim në lumin Vjosë. Ne kërkojmë që institucionet të vijnë këtu të marrin kampione, të bëjnë analiza dhe nëse del me pesticide ne shkojmë në burg

Siguria ushqimore: Përmirësim i sistemeve të gjurmueshmërisë dhe kontrollit

Ministrja e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Anila Denaj deklaroi se të gjitha sistemet e gjurmueshmërisë dhe kontrollit të produkteve ushqimore do të përmirësohen në vijim.

Në një intervistë televizive, Denaj foli për sigurinë ushqimore në vend dhe konkretisht për rastin e një ngarkese me fileto pule, të cilat janë konstatuar me salmonelë dhe që janë futur në tregun shqiptar.

Denaj tha se “në rastin konkret, baza e riskut që vlerësohet në drejtorinë e Agjencisë Kombëtare të Ushqimit bëri që me marrjen e një mostre dhe një analize, të evidentojë të një ngarkesë dhe në mënyrë të menjëhershme u realizua gjurmueshmëria, por u gjendëm përpara disa vështirësive dhe për këtë arsye e referuam rastin në Prokurori. Në asnjë mënyrë nuk reshtim të japim informacion, sepse informacioni duhet të jetë për publikun një instrument qetësie dhe sigurie, por në raport me sasinë të cilat spekulohen në media, unë do të doja të flisnin organet të cilat e kanë këtë proces në gjurmueshmëri dhe këtu janë më shumë sesa një, më shumë sesa Ministria e Bujqësisë, por një-

kohësisht të garantojë që pjesa e gjurmueshmërisë është edhe për të tërhequr gjithë produktin nga tregu dhe për të mos lejuar konsumin e tij”.

Ministrja Denaj vuri në dukje se raste të tilla të ngjashme e vënë institucionin që drejton përpara përgjegjësisë për të ndryshuar disa organizime të brendshme.

“Masat parandaluese, përtej të tjerave, janë edhe në përdorimin e ushqimit të sigurt në konsum ku lexohet etiketa, ku vlefësohet blerja e produktit të sigurt në markete, por raste të tilla të ngjashme na vënë përpara përgjegjësisë për të ndryshuar disa organizime të brendshme, dhe unë dua të theksoj që një nga organizimet e brendshme është një rritje e ndërgjegjësimit të Inspektoratit, në rastin konkret të AKU-së, por jo vetëm, në reagim të menjëhershëm që në momentin e parë dhe riorganizimi i inspektorateve që është në frymë të një ligji të ri të aprovuar në shtator të vitit të kaluar në Parlamentin e Shqipërisë, besoj që të gjitha sistemet e gjurmueshmërisë dhe kontrollit do t’i përmirësojmë në vijim”, theksoi Denaj.

Ka debate pafund për këtë çështje, shtoi Denaj, që kërkon më shumë kohë për ta shpjeguar, AKU dhe shumë institucione të inspektoratit tani që do të bashkohen, krijojnë punën e tyre në bazë të sistemeve, kontrollit dhe gjurmueshmërisë, rrisin në mënyrë të padiskutueshme dhe përafrojnë më shumë këto metodika me ato të Bashkimit European.

Ministrja Denaj foli edhe mbi projektin e decentralizimit të funksioneve.

“Ne po punojmë për një decentralizim të funksioneve, pasi shumë nga agronomët nuk ka pse të jenë më në ministri, duhet të jenë afër fermerëve dhe pranë bashkive, ky është një projekt që e kemi me ministrin Mazniku dhe besoj që vitin tjetër e finalizojmë jo vetëm në katër bashki pilot për gjithë Shqipërinë dhe i gjithë këshillimi ndodh aty ku është fermeri dhe jo në ministri dhe drejtori rajonale dhe njëkohësisht infrastruktura në mbrojtje të tokës bujqësore, ajo që ruan tokën bujqësore nga përmbytjet dhe infrastruktura që shton ujitjen dhe kullimin”, tha Denaj.

UNITED NATIONS
INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
State Secretariat for Economic Affairs SECO

GLOBAL QUALITY
AND STANDARDS PROGRAMME

UDHËZUES PËR EKSPORTIN E BIMËVE AROMATIKE DHE MJEKËSORE SHQIPTARE

UDHËZUES PËR EKSPORTIN E BIMËVE AROMATIKE DHE MJEKËSORE SHQIPTARE

Hapat kryesorë, rregulloret e BE-së
dhe tregjet kryesore

Bimët Aromatike dhe Mjekësore (BAM) përfaqësojnë një kategori të rëndësishme produkteve për eksport nga Shqipëria dhe përfshijnë disa nënprodukte kryesore si rrënjë, gjethe, farëra dhe vajra esenciale. Këto bimë kanë një përdorim të gjerë në industrinë farmaceutike, kozmetike dhe ushqimore, dhe ofrojnë mundësi të mëdha për fermerët dhe bizneset e vogla dhe të mesme të përfshihen në tregjet ndërkombëtare.

Ky udhëzues ofron një pamje të plotë për fermerët dhe bizneset e vogla dhe të mesme që duan të eksportojnë bimë aromatike dhe mjekësore nga Shqipëria, duke përfshirë bimë dhe produkte përfundimtare që kanë potencial të lartë në tregjet ndërkombëtare.

1. Bimët Aromatike dhe Mjekësore kryesore për eksport

1.1 RRËNJËT

Shumë bimë mjekësore kanë pjesë të rrënjëve që përbajnë komponente aktive, të cilat përdoren për prodhimin e suplementeve ushqimore dhe produkteve medicinale. Rrënjë të tilla përfshijnë:

- » Rrënja Zingiber officinale përdoret për të trajtuar probleme të tretjes dhe inflamacionet.
- » Rrënja e Valeriana officinalis përdoret për të trajtuar ankthin dhe pagumësinë.

1.2 GJETHET

Gjethet e shumë bimëve janë një burim i pasur vajrash esenciale dhe përbërësve të tjerë aktivë. Disa nga gjethet më të eksportuara janë:

- » Gjethet e Rosmarinus officinalis përbajnë vaj esencial të përdorur në industrinë kozmetike dhe ushqimore.
- » Gjethet e Salvia officinalis kanë veti antimikrobiale dhe përdoren në prodhimin e çajit dhe suplementeve ushqimore.

1.3 FARËRAT

Farërat e bimëve aromatike dhe mjekësore përdoren gjerësisht në prodhimin e vajrave esenciale dhe produkteve kozmetike. Shembuj përfshijnë:

- » Farat e Foeniculum vulgare të përdorura për veti tretëse dhe antispasmodike.
- » Farat e Syzygium aromaticum të njohura për veti antibakteriale dhe përbajnë vaj esencial.

1.4 VAJRAT ESENCIALE

Vajrat esenciale janë përbërës kryesorë në industrinë kozmetike, aromaterapeutike dhe farmaceutike. Shqipëria eksporton sasi të mëdha të këtyre vajrave të nxjerrë nga bimë të tilla si:

- » Vaj esencial i Lavandula angustifolia përdoret gjerësisht për qetësimin e stresit dhe për përdorime kozmetike.
- » Vaj esencial i rozmarinës përdoret për stimulimin e qarkullimit të gjakut dhe si një përbërës në produktet kozmetike dhe farmaceutike.

2. Produkte përfundimtare

2.1 Produkte Kozmetike

Nga bimët aromatike dhe mjekësore prodhohen kremra, lozione, shampo dhe vajra për trup. Produktet kozmetike me përbërës natyralë kanë fituar popullaritet të madh në tregjet ndërkombëtare. Shembuj përfshijnë:

- » Kremrat me vaj livandoje që kanë veti qetësuese për lëkurën dhe ndihmojnë në relaksim.
- » Shampot me rozmarinë të cilat ndihmojnë në përmirësimin e qarkullimit të gjakut në skalp dhe naixsin rritjen e flokëve.

2.2 Suplemente ushqimore

Shumë bimë mjekësore përfshihen në prodhimin e suplementeve ushqimore që përdoren për të përmirësuar shëndetin e përgjithshëm, të tilla si:

- » Suplemente me sherbellë të cilat ndihmojnë në përmirësimin e tretjes dhe zvogëlinin e inflamacionit.
- » Suplemente me fenel që përdoren për të përmirësuar tretjen dhe për të lehtësuar simptomat e frytjes.

2.3 Produkte medicinale bimore

Këto përfshijnë çajra medicinale dhe ekstrakte që përdoren për të trajtuar sëmundje të ndryshme, si p.sh. çajra bimore kundër inflamacionit ose infeksioneve. Shembuj të produkteve medicinale përfshijnë:

- » Çaj me sherbellë që përdoret për të lehtësuar problemet e frymëmarrjes dhe inflamacionin.
- » Ekstrakte bimore të livandos që përdoren për të ndihmuar në qetësimin dhe reduktimin e stresit.

4.4 Etiketim dhe Paketimi

Etiktimi dhe paketimi duhet të jenë në përputhje të plotë me rregullat e BE-së për produktet kozmetike, suplemente ushqimore dhe produkte medicinale.

Etiketat duhet të përfshijnë:

- » Të gjithë përbërësit aktivë dhe
- » Të shprehur në njësi metrike,
- » Vendosja e origjinës së saktë
- » Tregoni afatën e përdorimit për periudhë të caktuar kohë.

4.5 Certifikatat e nevojshme

Për eksportimin e bimëve mjekësore vërtetuar përputhshmërinë me standardet e BE-së.

Këto përfshijnë:

- » **Certifikata Global G.A.P.**: E nevojshme për praktikën e mira bujqësore.
- » **Certifikata organike**: Bimët e njohura nga BE-ja për të hyrë në tregjet e BE-së.
- » **Certifikata GMP (Praktikat e mirë)**: E nevojshme për të siguruar cilësinë e produkteve të cilësisë së lartë.

4.6 Certifikatat dhe Standardet

Sigurimi i përputhshmërisë me standardet e BE-së është një kërkesë e rëndësishme për tregjet ndërkombëtare.

Disa nga certifikatat kryesore të cilat duhet të keni:

- » **Certifikata FairWild**: Kjo certifikatë garanton që bimët e njohura nga BE-ja për të hyrë në tregjet e BE-së.
- » **Certifikata organike**: Produktet që përputhen me standardet e BE-së për produkte organike.
- » **Certifikata GMP**: Siguron që produktet përputhen me standardet e BE-së për produkte farmaceutike.

Duke ndjekur këto hapa dhe duke siguruar cilësinë e produkteve të cilësisë së lartë, fermerët dhe bizneset e vogla dhe të mesme në Shqipëri mund të jenë konkurrencë në tregjet ndërkombëtare.

3. RREGULLORET E BASHKIMIT EUROPIAN PËR EKSPORTIN E BIMËVE MJEKËSORE DHE AROMATIKE

Në Bashkimin Evropian, bimët aromatike dhe mjekësore janë të rregulluara nga një sërë ligjesh dhe direktivash që varen nga përdorimi i tyre përfundimtar. Këto produkte klasifikohen në disa kategori bazuar në destinacionin e tyre specifik, dhe eksportuesit duhet të jenë të njohur me kërkesat për secilin kategori për të siguruar përputhshmëri me standardet e BE-së. Më poshtë janë tri kategoritë kryesore të bimëve aromatike mjekësore për eksport në BE:

3.1 Kozmetikë

Bimët që përdoren për prodhimin e produkteve kozmetike duhet të përmbushin kërkesat specifike të përcaktuara nga Rregullorja (EC) Nr. 1223/2009 e BE-së mbi produktet kozmetike. Sipas kësaj rregulloreje, kozmetikët përkufizohen si substanca ose përzjerje që aplikohen në trupin e njeriut me qëllim pastrimi, aromatizimi, mbrojtjeje, ose përmirësimi të pamjes së jashtme.

Kërkesat kryesore për bimët që përdoren në kozmetikë përfshijnë:

- » **Siguria e produktit** - Produktet kozmetike duhet të jenë të sigurta për përdorim, duke përfshirë testimin për alergjenë dhe kontaminantë të mundshëm.
- » **Përgjegjësia ligjore** - Prodhuuesit ose eksportuesit duhet të emërojnë një "person përgjegjës" që garanton përputhshmërinë me rregulloret dhe që mund të ofrojë të gjitha dokumentet e nevojshme për autoritetet.
- » **Etiktimi dhe përbërësit** - Të gjitha produktet kozmetike duhet të kenë etiketa që përfshijnë përbërësit, funksionin e produktit, masat e kujdesit dhe informacionin mbi datën e skadencës.

3.2 Suplemente Ushqimore

Bimët që përdoren për prodhimin e suplementeve ushqimore janë të rregulluara nga Direktiva 2002/46/EC e BE-së mbi suplementet ushqimore. Suplementet ushqimore përkufizohen si produkte ushqimore që synojnë të plotësojnë dietën normale dhe që përmbajnë përbërës të tillë si vitamina, minerale, dhe ekstrakte bimore.

Kërkesat për suplementet ushqimore përfshijnë:

- » **Siguria ushqimore** - Suplementet ushqimore duhet të jenë të sigurta për përdoruesit dhe të testohen për prezencën e ndotësve dhe mbetjeve kimike, si pesticide apo metale të rënda.
- » **Kërkesat për shëndetin** - Ndalohej përdorimi i pretendimeve shëndetësore të paprovuara, dhe suplementet duhet të përmbushin standardet e përcaktuara për sigurinë ushqimore në BE.
- » **Etiktimi** - Produktet duhet të jenë të etiketuara në mënyrë të qartë, duke përfshirë përmbajtjen ushqimore, masat e rekomanduara ditore, dhe paralajmërimet për përdoruesit e ndjeshëm.

5. TREGJET KRYESORE TË EKSPORTIT PËR BIMËT AROMATIKE DHE MJEKËSORE

Shqipëria është një sektor në rritje, me tregje të reja që hapen për produktet e cilësisë së lartë. Këto tregje ofrojnë një platformë të mirëqenien e përgjithshme. Produktet që eksportohen në Kinë duhet të përmbushin rregulloret e China Food and Drug Administration (CFDA), dhe gjithashtu, Certifikatat Organike dhe të Qëndrueshmërisë janë të rëndësishme për hyrjen në tregun kinez. Për më tepër, Kina është një treg ku standardet e qëndrueshmërisë, si FairWild, janë gjithnjë e më shumë të kërkuara për produktet e egra.

5.3 Japonia

Japonia është një treg që kërkon produkte të cilësisë së lartë dhe i kushton shumë vëmendje sigurisë dhe pastërtisë së bimëve aromatike dhe mjekësore. Japonia ka kërkesa strikte për produktet medicinale dhe suplementet ushqimore, me rregulloret të detajuara për cilësinë, etiketimin dhe përmbajtjen e mbetjeve të pesticidëve. **Certifikatat Organike JAS (Japanese Agricultural Standards)** janë thelbësore për produktet që synojnë tregun organik japonez. Për më tepër, Japonia ka një kërkesë të lartë për vajra esenciale dhe përbërës kozmetike natyrale.

5.4 Kina

Kina është një treg në rritje për bimët aromatike dhe mjekësore, veçanërisht për produktet që përdoren në **Medicinën Tradicionale Kineze (TCM)**. Kërkesa për përbërës natyralë dhe produkte bimore është në rritje për shkak të preferencës për trajtime natyrale dhe produkte që ndihmojnë në mirëqenien e përgjithshme. Produktet që eksportohen në Kinë duhet të përmbushin rregulloret e **China Food and Drug Administration (CFDA)**, dhe gjithashtu, **Certifikatat Organike dhe të Qëndrueshmërisë** janë të rëndësishme për hyrjen në tregun kinez. Për më tepër, Kina është një treg ku standardet e qëndrueshmërisë, si FairWild, janë gjithnjë e më shumë të kërkuara për produktet e egra.

Shqipëria është një sektor në rritje, me tregje të reja që hapen për produktet e cilësisë së lartë. Këto tregje ofrojnë një platformë të mirëqenien e përgjithshme. Produktet që eksportohen në Kinë duhet të përmbushin rregulloret e China Food and Drug Administration (CFDA), dhe gjithashtu, Certifikatat Organike dhe të Qëndrueshmërisë janë të rëndësishme për hyrjen në tregun kinez. Për më tepër, Kina është një treg ku standardet e qëndrueshmërisë, si FairWild, janë gjithnjë e më shumë të kërkuara për produktet e egra.

Shqipëria është një sektor në rritje, me tregje të reja që hapen për produktet e cilësisë së lartë. Këto tregje ofrojnë një platformë të mirëqenien e përgjithshme. Produktet që eksportohen në Kinë duhet të përmbushin rregulloret e China Food and Drug Administration (CFDA), dhe gjithashtu, Certifikatat Organike dhe të Qëndrueshmërisë janë të rëndësishme për hyrjen në tregun kinez. Për më tepër, Kina është një treg ku standardet e qëndrueshmërisë, si FairWild, janë gjithnjë e më shumë të kërkuara për produktet e egra.

Shqipëria është një sektor në rritje, me tregje të reja që hapen për produktet e cilësisë së lartë. Këto tregje ofrojnë një platformë të mirëqenien e përgjithshme. Produktet që eksportohen në Kinë duhet të përmbushin rregulloret e China Food and Drug Administration (CFDA), dhe gjithashtu, Certifikatat Organike dhe të Qëndrueshmërisë janë të rëndësishme për hyrjen në tregun kinez. Për më tepër, Kina është një treg ku standardet e qëndrueshmërisë, si FairWild, janë gjithnjë e më shumë të kërkuara për produktet e egra.

Shqipëria është një sektor në rritje, me tregje të reja që hapen për produktet e cilësisë së lartë. Këto tregje ofrojnë një platformë të mirëqenien e përgjithshme. Produktet që eksportohen në Kinë duhet të përmbushin rregulloret e China Food and Drug Administration (CFDA), dhe gjithashtu, Certifikatat Organike dhe të Qëndrueshmërisë janë të rëndësishme për hyrjen në tregun kinez. Për më tepër, Kina është një treg ku standardet e qëndrueshmërisë, si FairWild, janë gjithnjë e më shumë të kërkuara për produktet e egra.

4. HAPAT KRYESORË PËR EKSPORTIN E BIMËVE MJEKËSORE DHE AROMATIKE

Eksporti i suksesshëm i bimëve aromatike dhe mjekësore në Bashkimin Evropian kërkon përgatitje të kujdesshme dhe përmbushjen e disa kërkesave të detajuara. Më poshtë janë hapat kryesorë që duhet të ndiqni për të garantuar përputhshmëri me standardet dhe kërkesat e BE:

4.1 Përkshkrimi i produktit

Për të eksportuar bimë aromatike dhe mjekësore, është e rëndësishme që produkti të përshkruhet me detaje, për të përmbushur standardet ndërkombëtare dhe kërkesat e tregut të BE-së.

Përkshkrimi duhet të përfshijë:

- » **Emri shkencor i bimës** - Sigurimi i emrit të saktë botanik të bimës (gjinia, specia, dhe autoriteti shkencor).
- » **Pjesa e përdorur e bimës** - Përkshkrimi i pjesës së bimës që do të përdoret (rrënjë, gjethe, farëra, lule, etj.).
- » **Metodat e përpunimit** - Përkshkrimi i metodave të përpunimit të bimës, duke përfshirë tharjen, nxjerrjen e vajrave esenciale, distilimin ose çdo metodë tjetër të përpunimit.

4.2 Tarifat dhe Klasifikimet

Përdorimi i saktë i nomenklaturës së përbashkët të BE-së (Combined Nomenclature - CN) është thelbësor për identifikimin e tarifave dhe klasifikimin e produkteve. Kjo përfshin përdorimin e kodit të tarifave CN për të kategorizuar produktin tuaj siç duhet.

Për shembull:

Për vajra esenciale, përdorni nënkodin CN për të identifikuar tarifën doganore dhe masat e importit që ndikojnë në çmimin dhe konkurrencën e produktit në tregun evropian.

4.3 Standardet e Cilësisë

Për të siguruar që produkti të përmbushë standardet ndërkombëtare të cilësisë, eksportuesit duhet të zbatojnë Praktikën e Mirë Bujqësore dhe të Përpunimit (Good Agricultural and Collection Practices - GACP).

Kjo përfshin:

- » Bimët aromatike dhe mjekësore duhet të jenë të lira nga mbetjet e pesticidëve që tejkalojnë normat e lejuara nga BE-ja.
- » Sigurimi i produkteve të cilësisë së lartë për përbushin kufijtë e lejuar për metale të rënda (si plumbi, mercuri, dhe kadmiumi).
- » Kontrolloni për kontaminim të mundshëm nga patogjenë si baktere ose mykotoksina, që mund të ndikojnë në sigurinë e produktit.

NJË INICIATIVË GLOBALE

GOSP ndihmon prodhuesit e vegjël për të përmirësuar cilësinë e produkteve të tyre, të përmbushin standardet ndërkombëtare dhe të eksportojnë nëpër botë

UNITED NATIONS
INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Sekretariati i Shtetit për Çështjet Ekonomike SECO

Për më shumë informacion, ju lutemi kontaktoni:
E-mail: e.zhezha@unido.org, m.prebibaj@unido.org

KREDI E SHPEJTË MIKRO

PËR ÇDO QËLLIM BIZNES APO INDIVID

KREDI MIKRO

deri në **2,500,000** LEKË

LEHTËSI DOGANORE

Ibrahimaj: Vetëm 10% e eksporteve do të skanohen, ulet koha e procedurës me 2-4 orë

Ministrja e Shtetit për Sipërmarrjen dhe Klimën e Biznesit, Delina Ibrahimaj deklaroi se koha e përpunimit të mallrave në eksport do të ulet ndjeshëm, pasi vetëm

ngarkesave, ku i pranishëm ishte edhe Kryeministri Edi Rama.

Ministrja Ibrahimaj bëri të ditur se ulja e kohës së transportit në port do të bëhet e

“Sot jemi në një nivel të skanimit 100% në eksport dhe nga firmosja e marrëveshjes dhe shfuqizimi i disa urdhrave burokratikë skanimi në eksport do të shkojë në nivelin 10%. Ky hap do të bëjë që i gjithë procesi të lehtësohet me të paktën 2-4 orë për çdo transportues”, deklaroi Ibrahimaj.

Më tej, ministrja tha se zhvillimet në ekonomi në 10 vitet e fundit janë transferuar në të gjithë sektorët e ekonomisë.

“Transporti, logjistika është një sektor ndihmues i tregtisë që përbën rreth 20% të PBB dhe me 2,5-fishimin e PBB ka pasur dyfishim të vëllimit dhe vlerës së mallrave që transportohen në Portin e Durrësit. Sot Porti i Durrësit nuk i shërben vetëm Shqipërisë, por i shërben të gjithë rajonit. Këtu kalojnë mallra transit për Kosovën, Maqedoninë e Veriut, apo Serbinë dhe kjo ka sjellë edhe një mbingarkesë të portit”, tha Ibrahimaj.

10% e mallrave do të skanohen, ndërkohë që sot skanohen 100% e eksporteve.

Kjo u bë e ditur në një takim me përfaqësues të bizneseve të transportit, për të dëgjuar shqetësimet lidhur me vonesat nga fluksi i

mundur pas një marrëveshjeje të arritur mes Drejtorisë së Përgjithshme të Doganave, Autoritetit Portual dhe Policisë së Shtetit.

Palët kanë rënë dakord për shfuqizimin e disa urdhrave burokratikë.

Nënshkruhet marrëveshja mes Doganave dhe Policisë për lehtësimin e procedurave të eksportit

Drejtorja e Përgjithshme e Doganave si dhe ajo e Policisë së Shtetit nënshkruan një marrëveshje për lehtësimin e procedurave të eksportit, uljen e numrit të subjekteve që i nënshtrohen skanimit, përshpejtimin e kalimit të ngarkesave dhe forcimin e bashkëpunimit ndërmjet institucioneve publike që bashkëveprojnë në port.

Marrëveshja u nënshkrua nga drejtori i përgjithshëm i Doganave, Gent Gazheli dhe drejtori i përgjithshëm i Policisë së Shtetit, Ilir Proda.

Nënshkrimi i kësaj marrëveshjeje sjell më pak burokraci, më shumë efikasitet dhe procedura që vendosin në qendër biznesin shqiptar dhe mbështesin eksportuesit.

Porti i Durrësit, është një nga infrastrukturat më

të rëndësishme portuale, jo vetëm për Shqipërinë, por për mbarë rajonin, pasi shërben

Mbingarkesa e krijuar për shkak të rritjes së fluksit të mjeteve dhe të kontenierëve

si porta kryesore hyrëse për mallrat në Shqipëri dhe Kosovë, gjithashtu dhe për tranzitet për Maqedoninë e Veriut, Malin e Zi dhe Serbinë dhe anasjelltas.

ka sjellë dhe rritje të numrit të skanimeve nga Skaneri, te cilat arrijnë dhe në 330-350 mjete në ditë, duke shkaktuar vonesa të zgjatura në këtë proces.

Diskutime për fluturime direkte me Slloveninë

Drejtori Ekzekutiv i Autoritetit të Aviacionit Civil (AAC), Maksim Et'hemaj, priti në një takim ambasadorin e Sllovenisë në Republikën e Shqipërisë Jakob Štunf.

Et'hemaj tha se diskutimet gjatë takimit u fokusuan në mundësinë e fluturimeve direkte midis dy vendeve.

Gjithashtu, theksoi ai, “diskutim për transferimin e njohurive, veçanërisht në mirëmbajtjen e avionëve si dhe përdorimin e burimeve në dispozicion, në varësi të nevojave dhe zhvillimit të profesionistëve të Aviacionit Civil,

eksplorimin e potencialeve në fushën e teknologjisë dhe

digitalizimit, si dhe aplikimin e tyre në aviacionin civil”.

Sa e zhvilluar është industria në Shqipëri? - RCC: Sektori agroushqimor, me rritjen më të lartë të punësimit

Pavarësisht se industria nuk është shumë e zhvilluar në krahasim me sektorët e tjerë, Shqipëria vlerësohet ndër vendet e rajonit me rritjen më të lartë të kapaciteteve industriale. Sipas një raporti të Këshillit të Bashkëpunimit Rajonal, që prej vitit 2010 e deri më sot, kapacitetet industriale të Shqipërisë kanë pësuar një rritje me 4.8%.

Për sa i përket punësimit në sektorin e prodhimit, Mali i Zi, Kosova dhe Shqipëria raportojnë nivele shumë të ulëta, duke sinjalizuar një fuqi punëtore më të vogël industriale në krahasim me ekonomitë e tjera në rajon. Kjo tregon se Shqipëria mbështetet më tepër në sektorë të tjerë (si bujqësia ose shërbimet) për krijimin e vendeve të punës. Megjithatë, kontributi i sektorit të prodhimit në punësim rezulton të jetë rritur dhe në krahasim me shtetet e tjera të Ballkanit Perëndimor, duket se ka qenë një motor kryesor i krijimit të vendeve të punës në Shqipëri.

Megjithëse të punësuarit në sektorët e prodhimit në Kosovë dhe Shqipëri kanë pagat më të ulëta, me një punonjës mesatar që fiton rreth 5,000 dollarë amerikanë në vit, raporti thekson se Shqipëria ka përjetuar rritjen më të lartë të pagave në rajon. Shqipëria është e vetmja ekonomi në

Ballkanin Perëndimor, me gjysmën e fuqisë punëtore në sektorin e prodhimit që rezultojnë të jenë femra.

Nga ana tjetër, sektori agroushqimor i Shqipërisë shquhet me rritjen më të shpejtë të punësimit, mesatarisht

në veçanti, shfaq një potencial të rëndësishëm, pasi përmirësimet e fundit sugjerojnë një trajektore në rritje në zhvillimin e përpunimit të metaleve.

Referuar të dhënave të raportit, për disa ekonomi të

7.8% në vit që nga viti 2010, me rritje vjetore të produktivitetit të punës prej 0.8%. Shqipëria vlerësohet me normën më të lartë të rritjes së pagave mesatare, që tejkalon 5% në vit, duke sinjalizuar përmirësime të fuqishme në kompensimin e punëtorëve.

Edhe për sa i takon industrisë së përpunimit të metaleve, Shqipëria dhe Serbia klasifikohen si në rritje, me kapacitete prodhimi relativisht më të ulëta, por me norma rritjeje premtuese. Shqipëria,

Ballkanit Perëndimor, veçanërisht për Shqipërinë, Bosnje-Hercegovinën dhe Maqedoninë e Veriut, industria e tekstilit dhe e veshjeve është një shtyllë kryesore e sektorit të prodhimit, e cila i shërben edhe tregjeve evropiane.

Pavarësisht performancës në rritje, Këshilli i Bashkëpunimit Rajonal nënvizon se Shqipëria duhet të bëjë më tepër për sa i përket forcimit të kapaciteteve të prodhimit dhe eksporteve në tregjet botërore.

Eksportet e bimëve mjekësore, në rrezik! - Kërkesat për qeverinë: Rimbursim 10% i TVSH, aq sa tarifa e Trump

Industria e Bimëve Mjekësore dhe Aromatike të Shqipërisë, në një deklaratë për median lidhur me vendosjen e tarifës 10% nga presidenti Amerikan Donald Trump për eksportet shqiptare drejt

të gjithë fermerët e këtij sektori, kompensimin e humbjeve nga zhvlerësimi i kursit euro/dollar, përmes një mekanizmi të stabilizuar, zbritje tatimore për kompanitë eksportuese që respektojnë standarde të larta

zhuar për të ruajtur dhe forcuar marrëdhëniet pozitive ekonomike me SHBA-në, duke shprehur gatishmëri për bashkëpunim konstruktiv nga të gjitha palët për të gjetur zgjidhje afatgjata dhe të qëndrueshme.

Vendosja e tarifës 10% për eksportet shqiptare përket në rritje të kostove për kompanitë eksportuese, gjë që mund të ndikojë drejtpërdrejt në çmimin final të produkteve në tregun amerikan, duke i bërë ato më pak konkurruese.

Si pasojë, pritet një rënie e kërkesës për produktet shqiptare, ulje e vëllimit të eksporteve, si dhe humbje të konsiderueshme për mijëra fermerë dhe biznese të vogla në zonat rurale.

Ndërkohë, kompanitë që kanë investuar në teknologji dhe cilësi për të përmbushur standardet amerikane, tani përballen me një klimë pasigurie financiare, çka mund të ngadalësojë ndjeshëm zhvillimin e sektorit.

EKSPORTET E BIMËVE MJEKËSORE, NË RREZIK!

KËRKESAT PËR QEVERINË: RIMBURSIM 10% I TVSH, AQ SA TARIFA E TRUMP

Shteteve të Bashkuara të Amerikës, i ka propozuar një plan masash për të normalizuar situatën.

Paketa mbështetëse që IBMA kërkon për fermerët përfshin, rimbursimin e plotë të TVSH-së në masën 10% për

cilësore, heqjen e tatimit mbi pagat deri në 80,000 lekë për punonjësit sezonalë, si dhe një sërë pikash të tjera që synojnë lehtësimin e barrës për prodhuesit vendas.

Në deklaratën e saj, IBMA thekson se mbetet e anga-

TË NDRYSHME

Gonxhja: Lëvizja e lirë e punëtorëve, e drejtë themelore në tregun e përbashkët evropian

Në Luksemburg, mbahet Konferenca e katërt Ndërqeveritare, ku do të hapen negociatat për grup-kapitullin 2, "Tregu i Brendshëm", që përfshin lëvizjen e lirë të mallrave, punëtorëve, kapitalit dhe shërbimeve, si dhe fusha kyçe si konkurrenca, shërbimet financiare dhe mbrojtja e konsumatorit.

Ministria e Ekonomisë, Kulturës dhe Inovacionit (MEKI) drejton negociatat për 7 ka-

pituj, një prej të cilëve është "Lëvizja e lirë e punëtorëve", duke koordinuar punën e 10 institucioneve për të garantuar përmbushjen e standardeve të BE-së.

Ministri i MEKI-t, Blendi Gonxhja tha se lëvizja e lirë e punëtorëve është një nga të drejtat themelore në tregun e përbashkët evropian.

Sipas tij, ajo u garanton qytetarëve shqiptarë të drejtën

për të hyrë, punuar dhe jetuar në çdo shtet anëtar të BE-së me të njëjtat kushte si qytetarët evropianë, përfshirë mbulimin nga sigurimet shoqërore, përfitimet sociale, tatimet dhe kushtet e punës.

"Shqipëria po hedh hapa të sigurt drejt të ardhmes evropiane, me më shumë të drejta, më shumë mundësi dhe më shumë dinjitet për çdo qytetar", theksoi ministri Gonxhja.

Zgjerohen investimet e ndërmarrjeve nga Kosova

Kosova po zë një vend të rëndësishëm në listën e investitorëve të huaj, me një fluks investimesh të reja prej 96 milionë eurosh për vitin 2024.

Krahasuar me vitin e kaluar investimet e sipërmarrjes kosovare në Shqipëri u rritën me

32% në vitin 2024.

Të dhënat e Bankës së Shqipërisë, bëjnë të ditur se, investimet kosovare janë të përqendruara kryesisht në sektorin e tregtisë dhe ndërtimit.

Stoku i investimeve nga Kosova ka arritur në 422 milionë

euro, në rritje vjetore me 37%.

Sipas të dhënave nga Banka e Shqipërisë, investimet e huaja direkte shënuan rritje rekord në shifrën e 1,58 miliardë eurove, me rritje 92 milionë euro ose 5,6% krahasuar me vitin e kaluar.

Turqia dhe Kina do të bashkëpunojnë për IA në projekte bujqësore

Projekti "Bujqësia e Gjelbër dhe e Qëndrueshme" do të fokusohet në kërkimin në lidhje me Marrëveshjen e Gjellbër Evropiane, e cila synon të sigurojë sigurinë ushqimore, të luftojë

mologët e tyre kinezë si partnerë të projektit, pasi aplikimet e njëanshme nuk do të pranojnë. Thirrja do të jetë e hapur për aplikimet e paraqitura në faqen e internetit të Institutit

milion lira turke (79,000 dollarë) për partnerët turq të kualifikuar dhe 5 milion lira turke (1 milion juanë kinezë ose 131,660 dollarë) për partnerët kinezë.

Gjithsej janë planifikuar të financohen tetë projekte, secili me një kohëzgjatje maksimale prej 36 muajsh. Kohëzgjatja totale e vizitës ndërkombëtare për partnerët hulumtues turq është e kufizuar në 60 ditë në vit.

Institucionet e kërkimit shkencor të vendit që do të dërgojnë studiues vizitorë do të jenë përgjegjës për mbulimin e të gjitha shpenzimeve të udhëtimit, akomodimit dhe shpenzimeve të tjera sipas rregulloreve të tyre specifike. Projekt propozimet do të vlerësohen bazuar në përsosmërinë shkencore dhe teknologjike, metodologjinë, menaxhimin e projektit, rëndësinë e bashkëpunimit dypalësh dhe ndikimin e mundshëm.

humbjen e biodiversitetit dhe të redukojë efektet mjedisore dhe klimatike të sistemit ushqimor të BE-së. Turqia dhe BE po bashkëpunojnë për nismën.

Studiuesit me bazë në Turqi do të bashkëpunojnë me ho-

të Kërkimit Shkencor dhe Teknologjik të Türkiye deri më 30 maj, ora 23:59 me orën turke (2059 GMT).

Kufijtë e sipërm të financimit të projektit, duke përfshirë kostot e përgjithshme, janë 3

Nga Greqia në Cërrik, Baku: Investova në serra për tregun vendas dhe eksportin

Florenc Baku nga Cërriku, është shembulli i shqiptarëve që

Zhvillimit Rural, Anila Denaj, tha se "me 1 hektar serra dhe

Ajo tha se me mbështetjen e agronomëve të AREB-ve dhe përkushtimin e tij të palëkundur, Florenci është prova se përvoja me vizionin dhe politikën, sjellin zhvillim të qëndrueshëm.

Florenci tregon se ka qenë në emigrim për 15 vjet në Greqi.

"Atje kam punuar në bujqësi dhe turizëm. Në 2019 vendosa të rikthehem në vendin tim dhe të investoj në tokën e prindërve të mi", tha ai.

"Kam ndërtuar rreth 1 ha serra dhe këtë sezon kam mbjellë tre lloje të ndryshme të specit, prodhim të cilin e çoj për eksport. Ndërsa në 2 ha tokë kam ngritur një pemëtoje me pjeshkë, që furnizoj tregun vendas", u shpreh Florenci.

e kanë kuptuar vlerën e tokës së tyre. Pas shumë vitesh jashtë vendit, ai është kthyer për të ndërtuar të ardhmen në Shqipëri.

një sipërfaqe me drufrutorë, prodhon perime cilësore që shkojnë për eksport, duke i dhënë emrit "Made in Albania" një vlerë të re".

Luleshtrydhet e Kafarajt, në zinxhirin e marketeve më të njohura europiane

Në fshatin Kafaraj të Fierit sipërfaqet e mbjella me luleshtrydhe arrijnë në 200 ha.

Zëvendëskryeministria njëherësh ministria e infrastrukturës dhe Energjisë, Belinda Balluku vizitoi nga afër pikën e grumbullimit të

të cilat tregtohen në zinxhirin e marketeve më të njohura europiane", tha Balluku.

Sipas saj, tregu ka filluar të tregojë shumë interes për luleshtrydhet shqiptare.

Olsi Hamataj, pronar i një ferme luleshtrydhes tha se

luleshtrydheve në Kafaraj, e cila eksporton në vendet e BE-së.

"Në Kafaraj grumbullohen luleshtrydhet e të gjithë zonës,

"kam ikur në Greqi që ne moshën 10-vjeçare, shkova në shkollë atje ku përfundova studimet, pastaj bashkëpunova me një kompani

greke ku prodhohej fidani i luleshtrydheve. Në 2014 isha vetëm 22 vjeç me ndihmën e pronarit grek ku punoja që më dha fidanë me vlerë rreth 180 mijë euro. Më tha shko në Shqipëri dhe kur ti grumbullosh lekët m'i sill. Vit pas vit rritëm sipërfaqet me luleshtrydhe, aktualisht janë 200 ha në total".

"E gjithë luleshtrydhja është destinuar për në BE. Nga nëntori deri tani kam eksportuar 1 mijë tonë luleshtrydhe në Poloni, Gjermani, Itali dhe Çeki. Janë shumë të preferuara. Para 10 ditësh kam marrë një certifikatë që të mundëson të shesësh në supermarkete shumë të mëdha në Gjermani dhe Poloni", tha Hamataj duke shtuar se produktet tona shiten nën logon "Made in Albania".

Ai tha se këtë vit fermerët kanë pasur një vit të mbarë dhe kanë arritur të kenë të ardhura sa morën vjet në gjithë sezonin.

Arsimi profesional, nxënësit e Hoteleri-Turizmit praktikë në mjedise pune

Arsimi profesional në sektorin e hoteleri-turizmit ka potencial të madh për të zhvilluar turizmin, duke sjellë përfitime të shumta.

Gjithnjë e më shumë ai po shihet si faktor në mbështetje të biznesit dhe zhvillimit ekonomik.

Falë bashkëpunimit me partnerë të rëndësishëm, nxënësit e Hoteleri-Turizmit zhvillojnë praktikën profesionale në ambiente pune, krijojnë lidhje me profesionistë të fushës dhe pu-

standardet operative të një hoteli me 5 yje, teknologjitë më të fundit që përdoren në hotel dhe nga ana tjetër, ata marrin aftësitë bashkëpunuese, mësojnë punën në grup, respektimin e rregullave të punës, element shumë të rëndësishëm për zhvillimin e karrierës së tyre për të ardhmen në industrinë e turizmit", tregon Juna.

Sipas saj, shumë prej nxënësve të shkollës që kanë kryer praktikën pranë hotelit edhe janë punësuar aty.

nësohen nga bankat e shkollës.

Juna, menaxhere e një hoteli thotë se bashkëpunimi me shkollën e hoteleri-turizmit ka filluar prej 8 vitesh, që në momentin e hapjes së hotelit.

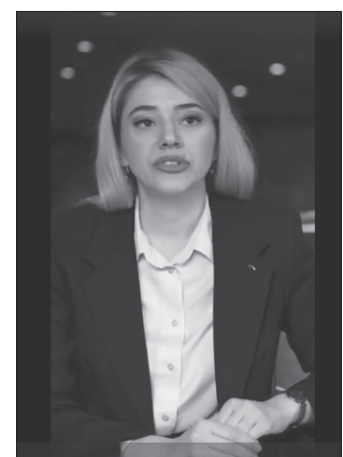
"Nder vite kemi pritur nxënës të shkollës së Hoteleri-Turizmit për të kryer praktikat mësimore profesionale. Këta nxënës vijnë me një formim teorik shumë të mirë dhe te ne kanë mundësinë të zhvillojnë më tej aftësitë e tyre teorike në praktikë. Ata njihen me

"Një pjesë e mirë e detyrësve të departamenteve kryesore të hotelit janë ish-nxënës të kësaj shkolle që kanë përfunduar studimet e tyre vite më parë", thotë ajo.

Ky bashkëpunim i suksesshëm është dëshmi e fuqisë së arsimit profesional për të transformuar jetën e të rinjve, për të mbështetur zhvillimin e sektorit të turizmit dhe hotelierisë në vend.

4828 të rinj u regjistruan në klasë të dhjetë, për të ndjekur

arsiminin profesional, përmes aplikimit në portalin e-Albania, për vitin skollor 2024-2025.

Arsimi profesional ka avantazhe të shkëlqyera me reduktim e rimbursim tarifash, pajisjen me aftësi sipas tregut të punës, pa hequr të drejtën në vijimin e studimeve universitare.

Drejtimet që kanë më shumë kërkesë janë shërbimet e mjeteve të transportit me rreth 100 nxënës të regjistruar në klasë të 10-të, ose 23% e totalit.

Nga ana tjetër, në hoteleri-turizëm janë regjistruar rreth 960 nxënës, në teknologji informacioni janë regjistruar 740 nxënës, në elektronikë janë regjistruar 4705 nxënës, në ekonomi-biznes janë regjistruar 440 nxënës, në drejtimin teknologji ushqimore janë regjistruar 110 nxënës dhe në drejtimin bujqësi janë regjistruar 100 nxënës.

ANALIZË

Tarifat doganore të Trump - Arben Malaj: Ekonomia shqiptare preket indirekt, të merren masa lehtësuese

Ish-ministri i Financave Arben Malaj shprehet se institucionet duhet të ndërmarrin masa për të 'zbutur' ndikimet negative që do të kenë tarifatat doganore e vendosura nga Donald Trump, të cilat prekin edhe Shqipërinë.

Sipas tij, ekonomia shqiptare do të preket indirekt për shkak të deficitit të madh tregtar. Në një intervistë për "Sot Live në Shqipëri" në Report TV, Malaj deklaroi tarifatat kanë rritur inflacionin dhe ky faktor mund të ndikojë në uljen e të ardhurave reale të konsumatorëve.

“Kërkojmë që ministria e Ekonomisë të shikojë të gjitha masat lehtësuese për të amortizuar këtë rritje tarife. Ndërsa ekonomia shqiptare në tërësi nga lufta e tarifave do të preket më shumë indirekt pasi jemi një vend me deficit të madh tregtar, dhe sa më shumë të importosh nga vendet e tjera, aq më shumë do të importosh edhe inflacionin e rritur. Cilat janë shqetësimet konkrete për biznesin dhe konsumatorin shqiptar nga kjo luftë tarifash.

E para, tarifatat kanë rritur inflacionin duke filluar nga SHBA ku niveli i inflacionit ligjor 2 për qind, ndërsa në fakt është mbi 3.8 për qind. Trump

ka kërcënuar dje guvernatorin e Bankës së SHBA që të ulë sa më parë koston e parasë në rast të kundërt është duke bërë politikë. Ne duke importuar

e rritjes së ekonomisë. Kur kërkesa nga individit bie, atëherë ekonomia ngec. Në kushtet kur bie rritja ekonomike, fillojnë dalin në pah

shumë dhe duke marrë një inflacion më të lartë, do të bien të ardhurat reale të të gjithë pjesës konsumatore por do të preken më rëndë shtresat më të varfra dhe të mesme.

Duke pasur inflacion të lartë, bien të ardhurat reale. Në kushtet kur ka inflacion do të blesh më pak. Kur nuk ka shitje, atëherë kërkesa agregate përcakton ritmet

problemet sociale. Një rritje ekonomike e vogël, do të thotë rritje të papunësisë dhe varfërisë.”, u shpreh Malaj.

Çfarë masash duhen ndërmarrë? Sipas Malajt, së pari duhet ngushtimi i deficitit tregtar. Ai thotë se qeveria duhet të ndihmojë sektorin që preket që të mos bjerë në krizë.

“E para dhe kryesorja është

ngushtimi i deficitit tregtar. Ne kemi deficit të lartë, sidomos të produkteve bujqësore dhe blektorale. Nëse ulim sasinë që importojnë, uli edhe inflacionin nga vendet që blejmë mallra për ta sjellë në Shqipëri dhe pasur pasojat negative. Lidhur për shembull me eksportuesit e sherebelës, e para kudo në botë kanë politika mbështetëse, e dyta mund të kenë vështirësi të përkohshme dhe duhen ndihmuar që të mos bien në krizë.

Nuk kanë para dhe rrezikohet të reduktohet aktiviteti. Në këtë rast ndërhyjnë ndihma shtetërore por me kosto të ulët dhe me shpejtësi. Pamë në pandemi se biznesi nuk e pëlqeu ndihmën shtetërore. Mund të jepet një amortizim i përshpejtuar për teknologjinë më bashkëkohore.”, u shpreh Malaj.

Malaj thotë se duhet gjetur një zgjidhje për sektorin e bimëve medicinale, që rrezikohet më së shumti nga tarifatat, pasi është edhe më sensitiv.

“Janë disa kriza, por nuk

mundet që të gjejmë një zgjidhje me një mekanizëm prandaj duhet të ulet banka e Shqipërisë, ministria e Ekonomisë dhe Financës dhe të gjejnë një paketë. E kam vizituar vetë zonën e sherebelit. Atje janë gra edhe 80-vjeçare që punojnë me fëmijët e tyre më shumë me krahë sesa teknologji sepse luftojnë për mbijetesë dhe nuk mund të injorohen. Qeveria duhet të zbusë goditjet nga krizat e jashtme dhe të mbështesë biznesin që të zhvillohet”, shtoi Malaj.

Malaj thotë se lufta e tarifave doganore bëhet për qëllime gjeopolitike, që sipas tij, është edhe shqetësimi më i madh. Duke cituar bankat e huaja, ai thotë se parashikohet që ekonomia rrezikon të bjerë në recesion.

“E para lufta e tarifave është në thelb një instrument për përfitime gjeopolitike dhe ky është shqetësimi më i madh. E dyta në historinë e SHBA ka pasur një rast përdorimi i tepruar në debatin politik në kongresin dhe senatin amerikan, një nga presidentët theksoi se nëse proteksionizmi

kthehet në qëllim në vetvete, atëherë vendi rrezikon të humbasë edhe ekonominë dhe sigurinë.

Që nga kompanitë më të mëdha botërore, parashikojnë fatkeqësisht që pas shpalljes së tarifave, probabiliteti që ekonomia të zbresë në recesion është rritur nga 40 në 60 për qind dhe kjo është kërcënuese.”, u shpreh Malaj.

Ndërkohë, duke u ndalur te deklarata e Sali Berishës se do të negociojë me Trump për të hequr tarifatat doganore, ish-ministri i Financave tha se duhen shmangur deklaratat politike pasi e dëmtojnë më shumë problemin.

“Unë besoj se Berisha, duke e respektuar si lider të opozitës, ka shumë gjëra për të negociuar, sherebela apo diçka tjetër. SHBA nuk bën negociata individuale apo siç ishte rasti i deklaramit të nxituar të presidentes së Kosovës, që t'i bëjmë tarifatat zero, pa u konsultuar me ministrinë e Financës kur tarifatat e importit të produkteve amerikane në buxhetin e Kosovës ishte jo më pak se 40 mln dollarë. Nuk duhet të kemi gara politikanësh as gjatë zgjedhjeve apo asnjë konkurrencë për propozime populiste që e dëmtojnë më shumë problemin”, tha Malaj.

Slow Mill dhe ditët e kulturës shqiptare në botë

Java e Dizajnit në Milano u mbyll me një sërë aktivitetesh që lidheshin edhe me kulturën shqiptare.

Krahas aktiviteteve të panairit ishin dhe ato të “Fuorisalone 2025”, në qendrën kulturore Slow Mill në Milano. Shqipëria u prezantua me ekspozita pikturë, stand-up comedy, muzikë, filma dhe aktivitete kulinarie.

Shef Sokol Prenga prezantoi platformën ‘Albchef2025’, një mjet që synon të vlerësojë, promovojë dhe lidhë shefat dhe profesionistët e sektorit HORECA me origjinë shqiptare në mbarë botën. Shqiptarë e të huaj kanë shijuar bimë, vajra, verëra dhe produkte gastronomike shqiptare të

jashtëzakonshme.

Projektet e sjella nga

dhe Inovacionit, si pjesë të programit “CulturaAlb –

qendra kulturore Slow Mill, patën mbështetjen e Ministrisë së Ekonomisë, Kulturës

Ditët shqiptare në botë”, për të zbuluar më të mirën e kulturës shqiptare.

Lushnjë, biznesmenët malajzianë interes për investime në agroturizëm

Mundësia e investimeve në sektorin e bujqësisë, ka qenë kryefjalë e një takimi të zhvilluar në bashkinë e Lushnjës mes drejtuesve të këtij institucioni dhe një përfaqësie nga Malajzia që janë të interesuar për të investuar në sektorët e agroturizmit

Mundësia e investimeve në sektorin e bujqësisë, ka qenë kryefjalë e një takimi të zhvilluar në bashkinë e Lushnjës mes drejtuesve të këtij institucioni dhe një përfaqësie nga Malajzia që janë të interesuar për të investuar në sektorët e agroturizmit.

Nënkryetari i bashkisë Lushnjë, Genti Nushi, në

përfundim të takimit dha më shumë detaje lidhur me mundësinë për investime nga ana e malajzianëve në vendin tonë.

“Sot ne zhvilluam një takim me të dërguarin e ambasadores dhe dy biznesmenë malajzianë të interesuar për investime në agroturizëm dhe bujqësi. Do të shohim në

zonat përreth ku bujqit punojnë çdo ditë, por vlerësojmë mbështetjen e sipërmarrësve të cilët do të sjellin edhe investitorë të tjerë për të investuar në Lushnjë”, tha Nushi.

Bujqësia është një nga sektorët më të zhvilluar në rrethin e Lushnjës, teksa është edhe ndër prioritetet e qeverisë Rama.

Duro për ATSH-në: Muse-X, përfitime Shqipërisë në ekonomi dhe turizëm

Festivali dhe panairi muzikor Muse-X që ka hapur dyert të premten në kryeqytet, ka sjellë një valë aktivitetesh dhe konferencash të rëndësishme për industrinë e muzikës dhe turizmit.

Të pranishmit, për-

Në një prononcim për ATSH-në Duro deklaroi se, “në konferencën e organizuar në kuadër të këtij eventi më vjen mirë arrita të shpreh dhe të ndaj evolucionin e muzikës dhe festivaleve, të cilat gjithmonë e më shumë

faqësues të institucioneve shtetërore dhe sektorit privat, vlerësuan iniciativën si një katalizator të rëndësishëm për zhvillimin ekonomik dhe turistik të vendit.

Herida Duro, Drejtoreshë e Përgjithshme e Politikave të Turizmit në Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit, theksoi rëndësinë strategjike të këtij panairi për promovimin e Shqipërisë si destinacion kulturor dhe turistik.

“Festivali, një aset kombëtar”, tha Duro.

po ofrojnë për publikun shqiptar dhe atë të huaj atë që ne e quajmë atraksion të festivaleve kulturore”.

“Që këto festivale të mos jenë thjesht aktivitete zbavitëse, ajo që u nënvizua sot nga të gjithë panelistët ishte rëndësia e një përmbajtjeje cilësore dhe mbështetje institucionale për t'i bërë ato të qëndrueshme dhe për të zhvilluar një ekonomi lokale të fortë”, u shpreh Duro.

Ajo theksoi se muzika konsiderohet si motor

ekonomik dhe turistik.

Duro shtoi se festivali muzikor duhet trajtuar si një aset kombëtar, në momentin që brenda tij zhvillohen produkte që shpalosin vlerat unike të vendit.

“Mirëpritja dhe mundësia për të shëtitur në zonat më të veçanta të Shqipërisë i përgjigjet kërkesave të turistëve që kërkojnë përvoja të plota kulturore. Jam e impresionuar nga ky organizim, sepse pas 20 vitesh përfaqësim në këtë industri, më në fund kemi një panair që sjell në pah kreativitet të jashtëzakonshëm. Kjo është një ngjarje që duhet të përsëritet çdo vit, por gjithmonë me një vizion më të pjekur dhe objektiva konkrete”, tha ajo.

Sipas saj, një element i rëndësishëm në këtë sektor është edhe teknologjia në shërbim të promovimit

Në këtë prizëm, Duro solli në vëmendje aplikacionin kombëtar, Tourism Events of Albania (TEA), i cili mbledh dhe publikon të gjitha ngjarjet kulturore që zhvillohen në të gjithë territorin shqiptar. Sipas saj, ky aplikacion është një mjet shumë efikas për promovimin e vendit dhe për krijimin e vendeve të reja të punës.

(Vijon nga gazeta 503)

Llojet e fierit në mure

Fierët kanë spore mikroskopi ajrore, që do të thotë se ato mund të përhapen dhe të rriten në shumë vende të pazakonta. Shumë lloje fieri që ndodhin natyrshëm në habitatet shkëmbore mund të gjenden në qytezat dhe qytetet veçanërisht në vende me lagështirë dhe të mbrojtur dhe të çara në mure.

Gjuha e Drerit (*Asplenium scolopendrium*)

- *Asplenium scolopendrium*, i njohur zakonisht si fieri i gjuhës së drerit, është një fier me gjelbërim të përhershëm në familjen Aspleniaceae vendase në hemisferën veriore.

Përshkrimi. Tipari më karakteristik dhe i pazakontë i fierit janë gjethet e tij të thjeshta, të pandarë në formë rripi. Ngjashmëria e supozuar e

dhe i pranishëm në densitet të lartë - në disa zona konsiderohet shumë i zakonshëm.

Asplenium scolopendrium rritet shpesh si një bimë zbuturuese, me disa kultivarë të zgjedhur me forma të ndryshme të gjethëve, duke përfshirë skajet e gjethëve me fruda, gjethet me pirun dhe forma me lafshë.

Ky fier u përdor në vitet 1800 si një bimë mjekësore në mjekësinë popullore si një tonik i shpretkës (prandaj një emër arkaik për gjininë, "spleenworts") dhe për përdorime të tjera. "Hartstongue Ale" përmendet në librin e recetave të Katharine Palmer (përpiluar nga viti 1700). Ajo u bë duke vendosur tre gjethë fier të gjuhës së drerit në një shishe birre.

Bari i zi i shpretkës (*Asplenium adiantum-nigrum*)

- *Asplenium adiantum-nigrum* është një specie e zakonshme e fierit e njohur me emrin e përbashkët black spleenwort. Gjenet kryesisht në Afrikë, Evropë dhe Euroazi, por është gjithashtu vendas në disa vende në Meksikë dhe Shtetet e Bashkuara.

Përshkrimi. Kjo bimë ka fletë të trasha, trekëndore deri

gjethëve me gjuhën e një dreri (një term arkaik për një dre të kuq mashkull) i dha shkas emrit të zakonshëm "Fieri i gjuhës së drerit". Gjuha e Drerit ka një gjethë të tërë në formë rripi. Fletët pjellore kanë rreshta paralele të kapsulave spore me ngjyrë kafë në pjesën e poshtme. Familja: Familja e Fiereve— Aspleniaceae. Bimë shumëvjeçare me fletë mesatare me gjatësi deri në 50 cm. Rreshtat e kapsulave të spores me ngjyrë kafë në pjesën e poshtme e skajit të gjethëve. Bima lulëzon në muajin Korrik-Gusht.

Taksonomia. Linnaeus i dha fillimisht fierit të gjuhës së drerit binomin *Asplenium scolopendrium* në Species Plantarum të tij të 1753. Epiteti specifik latin *scolopendrium* rrjedh nga greqishtja skolopendra, që do të thotë centipede ose millipede, kjo është për shkak të modelit të sporeve që të kujton këmbët e një miriapodi.

Asplenium scolopendrium është një specie e zakonshme në Botën e Vjetër. *Asplenium scolopendrium* gjendet në shumicën dërrmuese të vendeve evropiane, në një shumëllojshmëri të gjerë mjedisesh natyrore, nëpër një mori habitatësh. Është gjithashtu në gjendje të kolonizojë mjediset e krijuara nga njeriu, duke përfshirë rritjen në mure dhe çarje të tullave, veçanërisht në llaç gëlqeror. Për më tepër, konsiderohet të jetë një specie e përbashkët - është në gjendje të përhapet si seksualisht dhe aseksualisht, duke formuar shpesh grumbuj të mëdhenj

në 10 centimetra të gjata, të cilat ndahen në disa segmente të nënndara. Ngrihet në një bisht të gjelbër të kuqërremtë dhe rachis është me shkëlqim dhe pak qime. Faqet e poshtme të çdo segmenti të gjethëve kanë një ose më shumë grupe sporesh të renditura në zinxhirë.

Taksonomia. Linnaeus ishte i pari që përshkroi Barin e zi të shpretkës me binomin *Asplenium adiantum-nigrum* në Species Plantarum të vitit 1753.

Një filogjene kloroplasti verifikoi origjinën alopolyloide të *Asplenium adiantum-nigrum*, me *Asplenium cuneifolium* që furnizon gjenomin atëror dhe *Asplenium onopteris* gjenomin e nënës.

Bima është një fier i vogël që rritet në rozeta në shkëmbinj dhe mure, zakonisht me lobe të rrumbullakosura ose trekëndore në një kërcell të hollë dhe që përdoret më parë si një ilaç për çrregullimet e shpretkës. Ky fier ka gjethë në formë trekëndoretë cilat mund të jenë dykëmbëshe ose trekëmbëshe. Kërcelli është kafe-zi poshtë. Fletët janë shpesh me shkëlqim dhe lëkurore. Familja: - Aspleniaceae. Bimë shumëvjeçare, fletë mesatare me gjatësi 20 cm. Bima lulëzon në muajt

KËNDI I EKSPERTIT

Bimësia spontane e mureve

Përgatitur nga Prof. As. Dr. Eqrem Meçollari

Qershor-Tetor.

Syzë muri (*Asplenium ruta-muraria*)

- *Asplenium ruta-muraria* është një lloj fieri i njohur zakonisht si syzë muri (por, si fier, nuk është në asnjë mënyrë e lidhur ngushtë me syzën e zakonshme). Është një specie shumë e vogël epipetrike, që rritet ekskluzivisht në gurë

gëlqerorë dhe shkëmbinj të tjerë gëlqerorë. Fletët e saj janë blu-jeshile dhe janë shumë të ndara, duke u bërë deri në 12 cm në gjatësi. Ky fier ka grupe gjethesh në formë shkopit, të cilat shfaqen në grupe të përafërta me tre në bazë. Gjethet janë relativisht të vogla.

Taksonomia. Linnaeus së pari i dha species binomin *Asplenium ruta-muraria* në Species Plantarum të tij të 1753. Familja: - Aspleniaceae. Bimë shumëvjeçare: Gjethja mesatare me gjatësideri në 10 cm. Bimët lulëzojnë në muajt Qershor-Tetor.

Një filogjene globale e *Asplenium* e botuar në vitin 2020 e ndau gjininë në njëmbëdhjetë klade, të cilave iu dhanë emra joformalë në pritje të studimit të mëtejshëm taksonomik. *Asplenium ruta-muraria* i përket "nënkladës Pleurosorus" të "Pleurosorus clade". Kladi Pleurosorus ka një shpërndarje në mbarë botën; anëtarët janë përgjithësisht të vegjël dhe ndodhen në shpatet e kodrave, shpesh të strehuar midis shkëmbinjve në habitatet e ekspozuara. *Asplenium ruta-muraria* është e veçantë brenda nënkladës për mungesën e qimeve në gjethë. Filogjenia sugjeron që specie të shumta të fshehta mund të jenë të pranishme midis bimëve që tani quhen *Asplenium ruta-muraria*. Brenda nënkladës, agregati *Asplenium ruta-muraria* (përfshirë *Asplenium dolomiticum*) është motra me speciet e ndara më parë në gjininë Pleurosorus.

Shpërndarja dhe habitat. *Asplenium ruta-muraria* është vendas në Evropë, Azinë Lindore dhe Amerikën e Veriut lindore. Në Amerikën e Veriut, shtrirja e saj shtrihet nga New England perëndimore në jugperëndim përgjatë maleve Appalachian në Alabama dhe Tennessee. Gjendet gjithashtu në Ozarks dhe në Indianën jugore dhe Ohio, me dukuri periferike në Michigan, Ontario, Quebec dhe Kontenë Clinton, Iowa.

Në Evropë, zakonisht push-ton muraturën dhe është një

specie e zakonshme, ndërsa në Shtetet e Bashkuara, është më e vështirë për t'u gjetur, duke favorizuar xhepat në daljet gëlqerore të motit shumë të mirë dhe mjaft të thatë.

Fieri i gurit (*Asplenium trichomanes*)

- *Asplenium trichomanes*, fieri i shpretkës (të mos ngatërrohet me fierlisin me pamje të ngjashme), është një fier i vogël në gjininë e *Asplenium*. Është një specie e përhapur dhe e zakonshme, që gjendet pothuajse në mbarë botën në një shumëllojshmëri habitatësh shkëmbore. Është një fier i ndryshueshëm me disa nënspecie. Epiteti specifik *trichomanes* i referohet një fjale greke për fier.

Përshkrimi. *Asplenium trichomanes* rritet 10 deri në 30 cm i gjatë duke formuar tufa që

dalin nga një rizomë e shkurtër me lusa. Kërcelli është i errët. Fletët me gjelbërim të përherëshëm janë të gjata dhe të ngushta, gradualisht zvogëlohen drejt majës. Ato thjesht ndahen në pika të vogla, të verdha-jeshile deri në jeshile të errët, të rrumbullakëta. Kërcejtë dhe bishtat e gjethes janë të errëta gjatë gjithë gjatësisë së tyre. Gjethet mund të arrijnë 40 cm në gjatësi, por më shpesh janë 8-20 cm. Mbulesa është lineare në ovale, e drejtë dhe e ngjitur në anën e sipërme të venës pjellore. Ka (2) 4 deri në 8 grumbuj sporesh për krah dhe secila është e gjatë 1 deri në 3,5 mm. Numri i kromozomeve diploid (2n) është 72. Ky fier ka një ngjyrë kafe të zezë të veçantë kërcelli i gjethëve poshtë qendrës së çdo gjethëje. Fletët ndahen në herë (pinnate) dhe kanë fletëpalosje të thjeshta, pothuajse drejtkëndore. Familja: - Aspleniaceae. Bimë shumëvjeçare me fletë mesatare me gjatësideri në 35 cm. Bimët lulëzojnë në muajt Maj-Tetor.

Shpërndarja dhe habitat. Është i përhapur në zonat e buta dhe subarktikë dhe gjithashtu shfaqet në rajonet malore në tropikët. Gama e saj përfshin pjesën më të madhe të Evropës dhe pjesën më të madhe të Azisë në jugë deri në Turqi, Iran dhe Himalaje me një popullsi në Jemen. Ndodh në veri, jugë dhe pjesë të Afrikës lindore dhe gjithashtu në Indonezinë lindore, Australinë juglindore, Tasmaninë, Zelandën e Re dhe Hawaii. Gjendet në Amerikën e Veriut dhe Amerikën Qendrore dhe Kubë, dhe në rajonet veri-

ore dhe perëndimore të Amerikës së Jugut si Kili. Edhe pse diapazoni i tij është i përhapur gjerësisht, shpesh është i rrallë dhe popullatat janë të shpërndara gjerësisht nga njëra-tjetra bazuar në disponueshmërinë e habitatit të përshtatshëm.

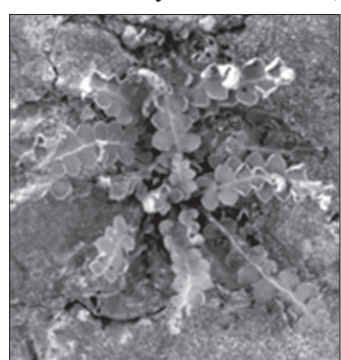
Ajo rritet në habitate shkëmbore si shkëmbinjtë, shpatet e shtratit, muret dhe mbetjet e minierave, lloji i shkëmbit që përdoret si substrat në varësi të nëngrupit. Ajo rritet nga niveli i detit deri në 3000 metra në Amerikën e Veriut.

Fieri i gurit përdoret për luftimin e zmadhimit të prostatës tek meshkujt

Fieri i ndryshkur (*Asplenium ceterach*)

- *Asplenium ceterach*, i njohur gjithashtu si Fieri i gurit fundndryshkur, është një specie fieri në familjen e fierit të gurit, Aspleniaceae.

Përshkrimi. *Asplenium ceterach* është një specie fieri shumëvjeçare dhe me gjelbërim të përhershëm e karakterizuar nga madhësia e saj kompakte dhe gjethet e forta, të ndara në mënyrë të ndërlikuar,

me gjatësi deri në 20 cm. Faqet e poshtme të këtyre gjethëve janë të mbuluara me një shtresë të dendur luspash të zbehtë të kuqërremtë në kafe, prej nga e ka origjinën edhe emri i zakonshëm. Gjethet rrotullohen në verë, duke treguar vetëm pjesët e poshtme me lusa. Ky fier është ndarë dikur (me këmbë) gjethet të cilat kanë pamje të valëzuar. Pjesa e poshtme ka një mbulesë të dendur me lusa që në fillim janë të bardha, pastaj kthehen kafe-kuqe, nga ku vjen dhe emri i tij i ndryshkur. Mund t'i rezistojë thatësirës dhe kaçurrelave kur thahet për të reduktuar humbjen e ujit. Familja: - Aspleniaceae. Bimë shumëvjeçare fletë mesatare gjatësia: deri në 20 cm. Bima lulëzon në muajt Prill-Tetor.

Përhapja. *Asplenium ceterach* ka një shpërndarje të madhe të Evropës Perëndimore dhe Qendrore, ku ndodhet në vendet e: Shqipërisë, Austrisë, Belgjikës, Bullgarisë, Krimesë, Kroacisë, Qipros, Francës, Gjermanisë, Britanisë së Madhe, Greqisë, Hungarisë, Irlandës, Italisë, Kazakistanit, Holandës, Portugalia, Rumania, Spanja, Suedia, Zvicra. Lloji është gjithashtu vendas në territoret ishullore evropiane të: Balearës, Korsikë, Kretë, Sardenja dhe Sicili. Mund të gjendet gjithashtu brenda ra-

jonit të Kaukazit të Veriut dhe Turqisë Evropiane

Brenda Azisë *Asplenium ceterach* mund të gjendet në vendet e: Afganistanit, Kinës, Iranit, Irakut, Libanit, Sirisë, Pakistanit, Izraelit, Taxhikistanit, Turqisë, Uzbekistanit. Lloji ka një varg që shtrihet në të gjithë rajonin e Transkaukazit i cili shtrihet përgjatë Himalajeve Perëndimore ku speciet mund të gjenden edhe në Tibet.

Gama afrikane e *Asplenium ceterach* përfshin disa vende brenda Afrikës së Veriut. Këto vende përfshijnë Algjerinë, Xhibutin, Libinë, Marokun dhe Tunizinë. Pak larg brigjeve të Afrikës, speciet mund të gjenden gjithashtu të jetojnë në Ishujt Kanarie.

Habitati. *Asplenium ceterach* është i lidhur me habitatin e çarjeve në shkëmbinjtë karbonatikë dhe gjithashtu rritet në llaçin e mureve prej guri dhe tullash. Lloji mund të gjendet duke u rritur deri në 2,700 m mbi nivelin e detit, megjithëse preferon vendet malore, ku zakonisht gjendet duke u rritur në mure shkëmbore dhe shpatet në diell të plotë. Ndryshe nga shumë të tjerë, këtij fieri i pëlqen të rritet në diell të plotë dhe kërkon pak ose aspak lagështi.

Përdorimet tradicionale. *Asplenium ceterach* është përdorur tradicionalisht si një barishte medicinale. Bima është përdorur historikisht për të trajtuar një sërë problemesh shëndetësore të njerëzimit. Ekstrakti i *Asplenium ceterach* është përdorur si një agjent mukoaktiv, diuretik dhe laksativ. *Asplenium ceterach* u përdor gjithashtu për të trajtuar gurët në veshka, problemet e shpretkës, hemorroidet dhe çrregullimet e zorrëve. Bima është përdorur edhe për trajtimin e çrregullimeve të frymëmarrjes dhe hipertensionit.

Ekstraktet e krijuara nga *Asplenium ceterach* shfaqin veti antikancerogjene. Ekstraktet kanë një efekt frenues selektiv kundër qelizave të kancerit të qafës së mitrës dhe një citotoksicitet të ulët ndaj qelizave të shëndetshme jo kancerore tek njerëzimit.

Fieri Mashkull (*Dryopteris filix-mas*)

- *Dryopteris filix-mas*, është një fier i zakonshëm i Hemisferës Veriore të butë,

vendas në pjesën më të madhe të Evropës, Azisë dhe Amerikës së Veriut. Ai favorizohet nga zonat me hije të lagësht në pjesën e poshtme të pyjeve, por

(Vijon në faqen 14)

(Vijon nga faqja 13)

edhe vende me hije në brigjet e mbrojtjes, shkëmbinjtë dhe ssetullat. Pranë kufirit verior të shpërndarjes së tij preferon vende me diell dhe të drenazhuar mirë. Është shumë më pak i bollshëm në Amerikën e Veriut sesa në Evropë.

Përshkrimi. Gjethet gjysmë me gjelbërim të përhershëm kanë një zakon të drejtë dhe arrijnë një gjatësi maksimale prej 150 cm, me një kurorë të vetme në çdo bazë. Gjethet dykëmbëshe përbëhen nga 20-35 llapa në secilën anë të boshtit të saj. Gjethet zvogëlohen në të dy skajet, me gjilpërat bazale rreth gjysmës së gjatësisë së majës së mesme. Pinulat janë mjaft të mprehta dhe të barabarta rreth e rrotull. Kërçelli është i mbuluar me luspa portokalli-kafe. Në sipërfaqen aksiale të tehut të pjekur zhvillohen 5 deri në 6 grumbuj sporesh në dy rreshta. Kur sporet piqen në gusht deri në nëntor, membrana fillon të tkurret, duke çuar në lirim e sporeve.

Kjo specie hibridizohet lehtësisht me *Dryopteris affinis* (fier mashkullor me luspa) dhe *Dryopteris oreades* (fier mashkullor malor). Gjethet janë dykëmbëshe dhe kanë skajet e dhëmbëzuara, me lobe. Zhvillimi kapsula spore në pjesën e poshtme të gjethet kanë formë mbrojtëse të veshkave mbulesa të quajtura 'induzi'. Kërçelli kape-shore kafe-bezhë. Familja:— *Dryopteridaceae*. Bimë shumëvjeçare: Gjethja mesatare me gjatësimund të jetë më shumëse 30 cm. Bima lulëzon në muajt Korrik-Gusht.

Përdorimi. Bima përmendet ndonjëherë në literaturën antike si fieri i krimbit, duke reflektuar përdorimin e saj të mëparshëm kundër shiritit. Ky fier është përdorur gjithashtu për të trajtuar sëmundjen e mëlçisë tek delet në Finlandë. Toksiciteti. Rizomat e *Dryopteris filix-mas* janë toksike. Dozat shumë të mëdha mund të shkaktojnë helmim serioz, verbëri dhe madje edhe vdekje.

Fieri i shqiponjës (*Pteridium aquilinum*)

- *Pteridium aquilinum*, i quajtur zakonisht fieri kullo-sore, fieri i zakonshëm, është

një specie fieri që ndodhet në rajonet e buta dhe subtropikale në të dy hemisferat. Fillimisht vendas në Euroazi dhe Amerikën e Veriut, lehtësia ekstreme e sporeve të saj ka bërë që ajo të arrijë një shpërndarje kozmopolite.

Përshkrimi. Fieri i zakonshëm është një bimë barishtore

shumëvjeçare, gjetherënëse në dimër. Fletët e mëdha, afërsisht trekëndore prodhohen veçmas, që dalin lart nga një rizomë nëntokësore dhe rriten në 0,3–1 metër të larta; kërçelli kryesor, ose talli, është deri në 1 centimetër në diametër në bazë. Ai vdes përsëri në nivelin e tokës në vjeshtë. Rhizoma rritet deri në 3,5 metra thellësi, rreth 5 cm në diametër dhe deri në 15 m e gjatë. Për shkak se rritet në pranverë nga një rizomë nëntokësore, *Pteridium aquilinum* tenton të gjendet në koloni të dendura me gjethe gjenetiksht identike. Koloni të tilla mund të jenë deri në 650 vjeç, me rizoma individuale që jetojnë deri në 72 vjet. Në pranverë, ndërsa bima hyn në ciklin e saj të rritjes, kokat e fyellit dalin fillimisht nga rizoma. Dendësia dhe zona e mbuluar nga një rizomë e vetme maksimizon mundësinë e asaj rizome për sukses biologjik kur fillon rritje të re. Rritja e re paraqitet si kërçell vertikal, të mbështjellë dhe të mbuluar me qime gri argjendi, që mund të jenë disa metra në lartësi përpara se të shpalosen në gjethe.

Një fier i gjatë me gjethe të trashë me lobe, që shfaqet në mbarë botën dhe mund të mbulojë zona të mëdha. Kur kthjellimi ndodh në muret e lagura është zakonisht si sporelingë ose bimë të reja. Këto duken shumë të ndryshme dhe të brishtë. Fletët janë shumë të ndara (tri ose më shumë herë) dhe janë me qime kur ato shpalosen. Familja:—*Dennstaedtiaceae*. Bimë shumëvjeçare. Fletë mesatare, gjatësia: mund të jetë deri në 2 m, por në mure atajanë shumë më të vogla. Bima lulëzon në muajt Korrik-Gusht.

Riprodhimi. Sporangjitë formohen në grumbuj sporesh në pjesën e poshtme të gjethes. Ato janë të rregulluara në breza të ngushta kafe dhe formojnë spore gjatë korrikut, gushtit dhe shtatorit.

Shpërndarja dhe habitat. Fieri është vendas në Evropë, Azinë Lindore dhe Amerikën e Veriut, por tani ka një shpërndarje pothuajse kozmopolite. Në kontinentin amerikan, ajo gjendet në të gjithë Shtetet e Bashkuara kontinentale dhe provincat kanadeze të Ontarios, Quebec dhe Newfoundland. Kufiri verior i vargmalit të tij shtrihet në Alaskën jugore, ndërsa jugu i tij arrin në pjesët veriore të Meksikës, si dhe në Antilet e Mëdha në Karaibe. Barërat e këqija në kullotat malore acidike të Evropës veriperëndimore. Fieri i shqiponjës rritet në kullota, pyje gjetherënëse dhe halore dhe në faqe kodrash. Preferon tokat acide.

Përdorimi. Pavarësisht nga toksiciteti i tij, shpërndarja globale e *Pteridium aquilinum* - është specia e pestë e barërave të këqija më e përhapur në botë - do të thotë se ai ka një histori të gjatë të konsumimit në shumë pjesë të botës. Në Mbretërinë

e Bashkuar, ku *Pteridium aquilinum* është jashtëzakonisht i suksesshëm, rizoma është konsumuar dikur gjatë dhe pas Luftës së Parë Botërore ndërsa tani këshillohet në mënyrë eksplicite kundër konsumimit të tij për shkak të toksicitetit.

Fieri është një perime e konsumuar gjerësisht në Kore, Japoni, Lindjen e Largët Ruse dhe pjesë të Kinës ku historikisht kanë qënë disa nga perimet më të rëndësishme të egra të konsumuara.

Filizat e fierit janë përdorur për të prodhuar birrën në Siberi, dhe në mesin e popujve indigjenë të Amerikës së Veriut.

Rizoma mund të bluhet në miell për të bërë bukë. Në Ishujt Kanarie, rizoma është përdorur historikisht për të bërë një qull të quajtur gofio.

Gjethet e grimcuara përdoren në rajonin e Mesdheut për të filtruar qumështin e deleve dhe për të ruajtur djathin rikota të sapobërë.

Një zierje e bërë nga fieri është përdorur për të trajtuar problemet e stomakut, përdhesin dhe dhimbjet e kyçeve.

Gjethet janë përdorur si mbushëse në dyshekë, sepse besohet se pakësonin dhimbjet reumatizmale dhe largonin parazitët. Besohet gjithashtu se këta dyshekë bllokuan rrezatimin e Tokës.

Fieri i gurit (*Polypodium vulgare* L.)

- Polipodi i zakonshëm, është një fier me gjelbërim të përhershëm i familjes Poly-

podaceae. Emri rrjedh nga greqishtja poly- ("shumë") dhe pous, podos ("këmbë"). Polypody ka përdorime tradicionale në gatim për aromën dhe shijen e ëmbël, dhe në mjekësinë bimore si pastrues dhe vermifuge. Kjo specie është e shtrirë dhe shumë e përshtatur për shumë mjedise.

Përshkrimi. polipodi i zakonshëm, është një fier që zhvillohet në izolim përgjatë një rizome horizontale. Fletët me fletëpalosje trekëndore janë 10 deri në 50 centimetra. Ato ndahen deri në kërçellin qendror në 10 deri në 18 palë segmente ose fletëpalosje.

Fletëpalosjet bëhen shumë më të shkurtra në fund të skajit. Gjethet janë përgjithësisht të plota ose pak të dhëmbëzuara dhe disi më të gjera në bazën e tyre, ku shpesh prekin njëra-tjetrën. Ata kanë një rregullim të alternuar, ato në njërin anë janë pak të zhvendosura nga

ato në anën tjetër. Bishtajat nuk kanë luspa.

Grumbujt e sporeve gjenden në anën e poshtme të gjetheve dhe variojnë në ngjyrë nga e verdha e ndezur në portokalli. Ata kthehen në gri të errët kur arrijnë pjekurinë. Periudha e sporulimit: korrik deri në shtator. Mënyra e përhapjes: anemokori (shpërndarja me anë të erës).

Shpërndarja dhe habitat. Polipodi i zakonshëm ndodhet në të gjithë Evropën Perëndimore dhe Afrikën Veriore.

Është shumë e zakonshme në Francë, ku gjendet deri në një lartësi prej 2000 metrash. Është një specie e futur në Zelandën e Re që ka filluar të përhapet në natyrë si një specie pushtuese.

Habitati. *Polypodium vulgare* është një specie e qëndrueshme dhe shumë e adaptueshme e cila zakonisht rritet në zonën e butë veriore. Ky fier gjendet në vende me hije dhe gjysmë hije. Është një litofit (rritet në shkëmbinj), dhe gjendet duke u rritur në myshk në mure të vjetra, shkëmbinj, çarje në shkëmbinj dhe në të çara gurësh; edhe si epifit në pemët me myshk. Gjethet e saj me gjelbërim të përhershëm lejojnë thithjen e dritës së diellit gjatë stinëve kur drita është e pakët. Ky është një avantazh evolucionar në pyjet gjetherënëse. Një fier i përhapur gjerësisht i cili ka rizoma të forta me luspa zvarritëse dhe mbetet i gjelbër gjatë dimrit, duke u rritur në pemë, mure dhe gurë, veçanërisht në zonat gëlqerore. Ekzistojnë tre lloje vendase të Polipodia: më e zakonshme në qyteza dhe qytetet është *Polypodium* i ndërmjetëm i polipodit *Interjectum*. Në speciet *Polypody*, gjethet janë një herë të ndara (me këmbë) dhe lindin në intervale nga 'rrënja' e trashë, me luspa, zvarritëse (i quajtur rizoma). Fletëpalosjet janë më të gjeraku ata ngjiten në "kërçellin" qendror (i quajtur rachis). Familja: — *Polypodiaceae*. Bimë shumëvjeçare. Fletë mesatare, gjatësia deri në 40 cm.

Myshqet e zakonshme të murit urban

Myshqet janë bimë që nuk lulëzojnë të cilat riprodhohen me spore. Ata kanë kërçell dhe gjethet, por nuk kanë rrënjë të vërteta, dhe atyre u mungojnë indet vaskulare drunore që mbështesin bimët e lulëzuara dhe fierët. Myshqet klasifikohen si brofiote.

Myshqet mund të kenë dy forma rritjeje: Myshqet akrokarpikë kanë gjethe të drejta lastarët, të cilët së bashku formojnë jastëkë ose tufa. Myshqet pleurokarpikë kanë lastarë të shtrirë, lastarë rrëshqanorë, zakonisht shumë të degëzuar, të cilat formojnë dyshekë shtrirjeje ose tapete. I njëjti myshk mund të duket shumë ndryshekur është i lagësht në krahasim me kur

është i thatë. Ndonjëherë do të duhet të kontrollohen myshqet në kushte të ndryshme për të ndihmuar të identifikoheni. Shumë briologë marrin pak ujë për spërkatje jashtë me to për të ri-lagur myshqet e thatë për të ndihmuar me identifikimin. Mund të lindë dhe nevoja e të pasurit për një lente dore për të ndihmuar identifikim për këtë grup.

Myshqet riprodhohen me anë të sporeve. Këto zhvillohen në kapsula, të cilat janë zakonisht i ngritur mbi myshk në majë të hollë kërçell, dhe shpesh duken si fruta të vegjël. Secila kapsulë përfundon në një kapak të vogël që përfundimisht hapet për të lëshuar sporet.

Myshku fije kapilar. (*Bryum capillare* Hedw.)

— I njohur dhe si *Ptychostomum capillare*, është një specie myshku që i përket familjes *Bryaceae*. Njihet si fije-myshk kapilar. Ka shpërndarje kozmopolite.

Ptychostomum capillare dihet se është në gjendje të përdorë dritën artificiale për t'u rritur në vende të cilat përndryshe nuk kanë dritë natyrale,

siç është Shpella e Kristalit në Wisconsin. Ky myshk formon jastëkë të dendur dhe mbushçarjet në sipërfaqe të tilla si mure, çati dhe asfalt. Kapsulat janë relativisht të mëdha dhe janë të varur në kërçell të gjatë. Gjethet janë në formë gjuhe dhe të tejdukshme me njëprojeksion i bardhë si qime në majë të tyre. Kurky myshk është i thatë, gjethet rrotullohen rreth tij kërçell në mënyrë tapash. Forma e rritjes: Akrokarpikë.

Bimë të vogla deri në mesatare, me shkëlqim, jeshile në të verdhë të verdhë, ndonjëherë me nuancë të kuqe, në tufa të lirshme 5-50 mm të larta; rizoidet e zhvilluara mesatarisht në bazë, papilozë; kafe në kafe të kuqërremtë, zhardhokët e lëmuar ndonjëherë janë të pranishëm. Gjethet 0,8–4 mm të gjata, të shpërndara në mënyrë të barabartë, në përdredhura spirale kur janë të thata, të shtrira në këmbë kur janë të lagura, në formë obovate-spatulate; majat e gjata të mprehta në pilifere; buzët e kthyer në mënyrë të ndryshme, të kufizuara qartë nga 3–7 rreshta qelizash të ngushta drejtkëndëshe të gjata, nën të gjitha deri në rruaza ose me dhëmbëza; costae zakonisht me rrymë të gjatë, nganjëherë rrjedhje e shkurtër në percurrent; qelizat e sipërme rom-

boidale në gjashtëkëndore, me mure të hollë, 30-90 µm të gjata, qeliza bazale gjerësisht drejtkëndore, me mure të hollë, të fryrë 30-130 µm të gjata. Bimë Dioikous. Setae 10-20 mm të gjata, kafe të kuqërremta. Kapsula 2–5 mm të gjata, të kuqe, cilindrike të zgjatura, simetrike, të varura, qafë të shkurtra, të ngushtuara dhe gradualisht të ngushta në seta; opercula 0,5 mm e gjatë, apikulate konike; Dhëmbët ekzostome të verdhë, me papillozë të dendur, endostome hialine, pak papilozë, membrana bazale deri në ½ e gjatësisë së dhëmbëve ekzostome, segmente të zhvilluara mirë, ngushtësisht të shpuar, qerpikët 2-5, apendikula. Sporet 9–25 µm, pothuajse të lëmuara. Kaliptra nuk shihet.

Habitati. Në shkëmbinj dheu, dru të djegur ose të kalbur, lëvore në bazën e pemëve, mure çimentoje, tjegulla, etj., në vende të hapura deri në gjysmë hije;

Fyellkuqi (*Ceratodon purpureus*)

- *Ceratodon purpureus* është një myshk dioik me një ngjyrë që varion nga e verdha-jeshile në të kuqe. Lartësia arrin në 3 centimetra. Gjendet në mbarë botën, kryesisht në zonat urbane dhe pranë rrugëve në

tokë të thatë ranore. Ai mund të rritet në një larmi habitatesh shumë të gjerë, nga shpatullat e ndotura të autostradës dhe mbetjet e minierave në zonat e zhveshur së fundmi nga zjarret e deri te shpate e ndritshme të Antarktidës. Emrat e tij të zakonshëm përfshijnë myshk i kuq, myshk i purpur, myshk zjarri dhe myshk i dhëmbëzuar me bri të purpur.

Përshkrimi. Myshku i zjarrit është një myshk i shkurtër që formon tufa të dendura ose nganjëherë jastëkë. Kërcejtë janë të ngritura, zakonisht rreth 1,3 cm të gjata. Shpesh degëzohet pak nga forkimi në majë të rritjes së vjetër. Kërcejtë ndonjëherë rriten 7-8 cm të gjata në vende me hije. Gjethet janë të shkurtra dhe si qime, përhapen kur janë të lagura; disi e palosur ose e përdredhur kur thahet.

Myshku i zjarrit përmban pigmente fotombrojtëse, të cilat janë një përshtatje e dobishme për mjedisin e ndritshëm të Antarktidës. Pigmenti i gjetheve ndryshon nga jeshile në xhenxhefil.

Shpërndarja dhe habitat. Myshku i zjarrit ka të

(Vijon në faqen 13)

KËNDI I EKSPERTIT

(Vijon nga faqja 14)

ngjarë të rritet në çdo vend, por ndoshta zëvendësohet nga takson të lidhur ngushtë në gjerësi tropikale. Është i përhapur në të gjithë Kanadanë, ku gjendet në çdo provincë dhe territor. Ndodhet në çdo shtet në Shtetet e Bashkuara të Amerikës.

Myshqet e zjarrit mund të tolerojnë nivele shumë më të larta ndotjeje se myshqet e tjera. Është e zakonshme në mjediset urbane dhe industriale që i nënshtrohen një sërë ndotësish, përgjatë autostradave, dhe në mbeturinat dhe mbeturinat e lidhura me aktivitetet e minierave të qymyrit dhe të metaleve të rënda.

Myshku i zjarrit shpesh gjendet në vendet e trazuara. Ndodhet në një gamë të gjerë nënshtresash duke përfshirë dheun, shkëmbin, dru, humus, çatitë e vjetra, rërën dhe çarjet e trotuareve. Ai është më i bollshëm në tokat e ekspozuara, kompakte, minerale, të thata, me zhavorr ose rërë, por toleron një gamë të gjerë të teksturave të tokës. Dunat e rërës afër ujit në Skoci janë të kolonizuara nga myshk zjarri, i cili rritet midis fidaneve të barishteve.

Ky myshk shpesh gjendet në zonat urbane pasi është tolerant ndaj ndotjes. Ajo ndonjëherë ka një nuancë të kuqe në të. Gjethet e ngushtë, e imëtme majë përkulen fort kurthahen. Kapsulat e spores së pjekur mbahen horizontalisht në majë të kërcellit të tyre dhe përfundojnë në një kapak në formë koni. Forma e rritjes: Akrokarpikë.

Cikli jetësor. Myshku i zjarrit është dioik, duke u riprodhuar gjenerativisht me spore dhe në mënyrë vegjetative përmes protonematave. Kapsulat mbahen horizontalisht në fundin e një seta të gjatë (kërçelli i frutave). Myshku i zjarrit në përgjithësi jep fruta me bollëk. Era është metoda kryesore e shpërndarjes së spores.

Mbirja e spores në myshk zjarri është një proces dyfazor. Sporet fillimisht fryhen pastaj zgjerohen. Zakonisht qimet e ashpra janë të pranishme në një numër të madh në koloni; me ndryshimet e lagështisë ato përdridhen dhe zbërthehen. Kjo lëvizje ndihmon në nxitjen e kapsulave, duke ndihmuar në shkarkimin e spores. Ndoshta tkurja e brazdave në kapsulë në maturim ndihmon gjithashtu në shtrydhjen e sporeve. Sporet e myshkut të zjarrit kanë mbetur të qëndrueshme edhe pas tharjes për 16 vjet.

Myshku i zjarrit riprodhohet në mënyrë vegjetative nëpërmjet protonematave (rritje fije ose si pjatë).

Sporofitet e myshkut të zjarrit shfaqen herët në pranverë, sapo bora shkrihet. Në mars, qimet e ashpra arrijnë lartësinë e tyre të plotë dhe fillojnë të kthehen nga jeshile

në të kuqe. Kapsulat piqen nga fundi i pranverës. Nga mesi i verës, kapsulat shpesh kalben dhe qimet e ashpra shkëputen nga myshku.

Grimmia me jastëk gri (*Grimmia pulvinata*)

- *Grimmia pulvinata*, e njohur ndryshe si *grimmia* me jastëk gri ose myshk i thatë shkëmbor pulvinatë, është një myshk briofit i zakonshëm në klimat e buta në mbarë botën.

Karakteristikat. *Grimmia pulvinata* rritet në formë të

vogël si jastëk, rreth 1-2 centimetra e lartë. Ngjyra e saj varion nga një gri-jeshile në një portokalli-verdhë. Gjethet e saj janë heshtake, me formë të gjerë dhe ovale në bazë dhe shumë të ngushta nga maja. Ata mund të tregojnë një nuancë argjendi pranë majës në disa ekzemplarë. Kapsulat e saj janë në formë ovale, dhe përkulen përsëri në gjethet kur bima është e thatë dhe bien në sy kur është e lagësht. Ky myshk formon jastëkë të rrumbullakët, me gëzof, gri, të cilët janë rreth 1-2 cm të gjatë. Gjethet kanë maja të gjata si qime, të cilat i japinjastëkëve përshtypjen e tyre me gëzof. Sporekapsulat janë vezake, dhe mbështetja e tyre nëkërçell të verdhë përkulen përsëri në jastëk(përveç nëse myshku është i vjetër dhe i thatë). Forma e rritjes: Akrokarpikë. Një emër alternativ i zakonshëm për këtë myshk është "Myshku Iriq" në pamjen e tij si jastëkë të rregullt, si iriq në majat e mureve.

Habitati. *Grimmia pulvinata* kolonizon një sërë sipërfaqesh duke përfshirë gurët, betonin dhe trungjet e pemëve. Është tolerant ndaj një game të gjerë nivelesh pH në sipërfaqe, duke e lejuar atë të jetojë në shumë lloje shkëmbinj. Megjithatë, preferon sipërfaqe të tilla si llaç të vjetër dhe trungje pemësh.

Shpërndarja. *Grimmia pulvinata* është specia më e zakonshme në gjininë *Grimmia*, me një shpërndarje gati në mbarë botën. Është veçanërisht e zakonshme në Britani dhe në bregun perëndimor të Amerikës së Veriut. Ai rritet kryesisht në rajone të buta, nga niveli i detit deri në lartësitë deri në 3200 metra.

Roli ekologjik. *Grimmia pulvinata* është një specie pioniere, që do të thotë se është ndër organizmat e parë që kolonizoi habitatin i cili është shqetësuar nga një ngjarje si zjarri në pyll. Rezistenca e saj ndaj ndotjes e lejon atë të kolonizojë zonat urbane si çatitë,

Bimësia spontane e mureve

muret dhe asfaltin.

Myshk me majë të bardhë (*Orthotrichum diaphanum*)

- Ky myshk rritet në tufa të vogla, si jastëk deri në 1 cm të gjatë. Ka majat e gjethëve të bardha. Kapele të zbehta në formë zile në të cilat zhvillohen kapsulat e sporeve shpesh janë të dukshme në mesin egjethëve të errëta. Forma e rritjes: Akrokarpikë.

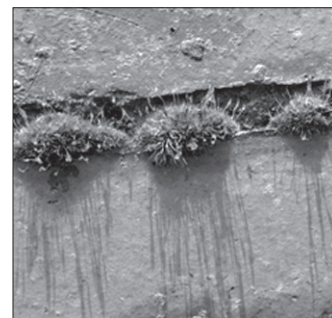

Maja e bardhë e gjethes së *Orthotrichum diaphanum* është menjëherë diagnostikuese brenda gjinisë dhe e bën këtë specie shumë të zakonshme të duket më shumë si një *Schistidium* sesa një *Orthotrichum*. Rritet në tufa të vogla lastarësh të ngushtë, të drejtë, deri në 1 cm të gjatë, zakonisht me kapsula të bollshme. Gjethet janë 2,5 deri në 4 mm të gjata, dhe kapsulat janë 1,5 mm të gjata. Kapsulat e papjekura mbulohen nga një kalitër pa qime, jeshile e lehtë, ndërsa kapsulat e pjekura janë kafe të lehta dhe pak të brazda kur janë të vjetra dhe të thata. 16 dhëmbët e peristomes së jashtme kafe të hapur refleksohen kur thahen.

Habitati. Shumë e zakonshme në pemë dhe shkurre në ultësirën e Britanisë, veçanërisht te shtogu, por edhe te shelgjet (veçanërisht pranë përrenjve) dhe në pemë të tjera. Kjo është një bimë veçanërisht e zakonshme në qendrat e qyteteve, ku është po aq në shtëpi në beton, gurë, mure me tulla dhe struktura të tjera inorganike. Ajo rritet në situata të ngjashme në oborret e fermave në fshat të hapur. Edhe në tokën e largët të maleve është e mundur të gesh *Orthotrichum diaphanum* në shtyllat e portës së betonit, ndoshta sepse zogjtë ulen shpesh mbi to.

Myshku vidhë i murit (*Tortula muralis*)

- *Tortula muralis*, është një specie myshku në familjen Potitiaceae. *Tortula muralis* gjendet në mbarë botën. Ky myshk formon jastëkë të vegjël ngjyrë

gri-jeshile. Gjethet, të cilat kur thahen rrotullohen spirale rreth kërcellit, janë opak edhe në

formë gjuhe me qime të bardha, si projeksionet nga majat e tyre. Kapsulat cilindrike të sporeve qëndrojnë të ngritura në gjatësinë e kërcellit të tyre shumë sipër gjethëve. Forma e rritjes: Akrokarpikë.

Përkrimi. *Tortula muralis* formon jastëkë gri-jeshile jo më shumë se 1 cm të gjatë, me gjethet në formë gjuhe që posedojnë majat e gjethëve të mprehta deri të rrumbullakosura që i afrohen një pike. Kufijtë e gjethëve janë të përkulura ngushtë pranë majës së tyre dhe kufizohen distalisht me dy deri në katër rreshta qelizash më të trasha që mbajnë ose mungojnë papila. Kostat janë të gjata, ndonjëherë të rrjedhura dhe nuk kanë një jastëk adaxial qelizash. Ato janë të ngushta distalisht, me qeliza laminale distale gjashtëkëndore me gjerësi 10-15 µm. Këto qeliza mbajnë shumë papila. Myshku është autoik dhe sporofitet e tij ushtrohen. Masa e saj është 0,6–1,5 cm. Kapsulat e tij të ngritura dhe cilindrike janë stegokarpikë, jo systilius. Kurora e saj ka 1,5-2,7 mm dhe peristome 300 µm. Sporet e tij sferike janë ose papiloze shumë të imta ose kufizohen me të lëmuara, me përmasa 8-12 µm.

Myshku mund të dallohet nga myshqet e ngjashme nga kapsula e tij e ngritur dhe cilindrike dhe gjethet e tij "me majë flokësh". Llojet fqinje *Barbula* dallohen kryesisht nga mungesa e gjethëve me majë flokësh dhe speciet *Grimmia*, të cilat zotërojnë majat e flokëve, kanë kapsula të shkurtra dhe vezake. Specie të tjera *Tortula* janë të ngjashme morfologjikisht me *Tortula muralis*, por asnjëra nuk është aq e bollshme sa speciet. Mikroskopikisht, *Tortula muralis* ndryshon nga speciet e tjera *Tortula* në skajet e gjethëve të përkulura dhe majën e lëmuar të qimeve.

Taksonomia. Për shkak të diversitetit të gjinisë *Tortula*, ka grupe taksash brenda gjinisë që janë më të lidhura se të tjerët. Gjinia *Tortula* dhe gjinia *Barbula* janë përdorur më parë në mënyrë të ndërsjellë dhe disa lloje që atëherë janë riklasifikuar.

Kompleksi *Tortula muralis* përbëhet nga katër takson (*Tortula lingulate*, *Tortula obtusifolia*, *Tortula muralis* var. *aestiva*, *Tortula muralis* var. *muralis*), dy prej të cilave janë varietete *Tortula muralis*. Ata janë të ngjashëm në pamje dhe zakonisht ngatërrohen me njëri-tjetrin. *Tortula lingulate* kanë një madhësi spore relativisht të madhe (10 – 18,5 µm) krahasuar me tre të tjerat (7,5 – 13,5 µm).

Tortula obtusifolia dhe *Tortula muralis* var. *aestiva* të dyja kanë flokë të shkurtër dhe të vështirë për t'u dalluar.

Tortula muralis var. *muralis* janë shumë të ngjashme me *Tortula muralis* var. *aestiva*, por kanë pika flokësh më të gjata dhe rriten në ekspozim të

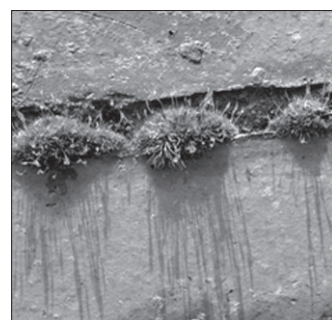
lartë ndaj diellit dhe kushte të thata.

Habitati dhe shpërndarja. *Tortula muralis* gjendet më së shpeshti në lartësi mesatare në zonat urbane në beton, mure tullash, tokë, shkëmbinj ose pemë. Shpërndarja e *Tortula muralis* thuhet se është kozmopolite, që do të thotë se është e shpërndarë gjerësisht në të gjithë globin dhe mund të gjendet në kushte të ndryshme. Gjendet në Amerikën e Veriut, Azinë, Afrikën e Jugut, Evropën, Azi, Afrikën, ishujt e Atlantikut, Zelandën e Re dhe Australin.

Cikli jetësor. Ashtu si në të gjithë Bryofitet e tjera, *Tortula muralis* i nënshtrohet një alternimi të gjeneratave heteromorfe, që do të thotë se alternohet midis dy brezave: Gametofit dhe Sporofit.

Myshku me pupla të mëndafshhtë i murit (*Homalothecium sericeum*)

- *Homalothecium sericeum* është një specie myshku që i përket familjes Brachytheciaceae. Ka shpërndarje pothuajse kozmopolite. Ky myshk ka një ngjyrë të verdhë-jeshile dhe pamje me shkëlqim. Filizat formojnë dyshekë duke u rritur ngushtë e shtrënguar në

mur ose sipërfaqe tjetër. Degë të shumta të shkurtra jashtë kërcellit kryesor zvarritës janë disi të përkulura. Kapsulat janë të ngritura dhe cilindrike në kërcell të gjatë. Forma e rritjes: Pleurokarpikë. Kërcejte kryesore të gjelbërta ose të arta rriten të shtrënguar ngushtë me nënshtresën, ndonjëherë arin shumë centimetra në gjatësi. Ata kanë degë të shkurtëra anësore (më pak se 1 cm), të mbushura që kur thahen përkulen lart e brenda, me gjethet i shtypur nga afër. Me njomjen, degët drejtohen me shpejtësi dhe gjethet përhapen nga jashtë. Gjethet janë 2,5-3 mm të gjata, të palosura fort, në formë të ngushtë të majës së shtizës, më e gjerë në bazë, dhe bie në mënyrë të barabartë në një majë me majë të imët. Margjinat janë të dobëtatë dhëmbëzuara. Kapsulat janë mjaft të shpeshta, 2-3 mm të gjata, të drejta dhe cilindrike.

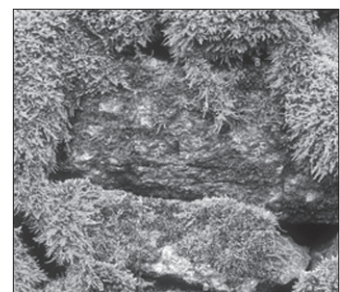
Homalothecium lutescens ka gjethet të ngjashme, por është më e madhe, më shkurre, me më të gjata, degëngjitëse të cilat vështirë se janë të lakuara dhe jo aq dendur sa në *Homalothecium sericeum*. Megjithatë, në disa rrethe, *Homalothecium lutescens* rritet e ngjeshur me shkëmbinj

gëlqerorë dhe gurë, dhe më pas i ngjan shumë *Homalothecium sericeum*, megjithëse me degë më të gjatë dhe më të fortë, më të drejta. *Homalothecium lutescens* pjellore mund të dallohet nga paksa e lakuar kapsula, por këto janë të rralla. *Leucodon sciuroides* ka gjethet më të gjera dhe kur thahet ndihet i fortë dhe i ngurtë, ndërsa *Homalothecium sericeum* është i butë dhe rendiment.

Habitati. *Homalothecium sericeum* rritet në sipërfaqe të forta, si në gurë ashtu edhe në lëvore pemësh. Ai favorizohet nga të pasurit me bazë shkëmbinj dhe mund të jetë i bollshëm në mure gëlqerorë dhe shkëmbinj. Është gjithashtu e zakonshme në pemë lëvore të pasur me bazë, p.sh. frashëri (*Fraxinus excelsior*) dhe shtogu (*Sambucus nigra*), duke preferuar trungjet dhe degët më të mëdha. Është i përhapur edhe në muret me tulla, beton dhe struktura të tjera të krijuara nga njeriu.

Myshku i murit me pupla me kërcell të kuq (*Brachythecium rutabulum*)

- *Brachythecium* është një gjini myshqesh që i përkasin familjes Brachytheciaceae. Gjinia u përshkrua për herë të parë nga Wilhelm Philippe Schimper. Ky myshk është i verdhë-jeshile dhe me shkëlqim. Gjethet gjerësisht vezake,

të tejdukshme janë relativisht të mëdha, shpesh më i gjatë se 2 mm. Kapsulat lakohen horizontalisht nga maja e kërcellit të tyre me sipërfaqe të ashpër dhe kanë kapak konikë. *Brachythecium rutabulum* dhe të afërmit e tij (*B. rivulare* dhe *B. mildeanum*) kanë ngjyrë të verdhë-jeshile dhe me shkëlqim. Ato kanë gjethet kërcellore konkave që janë gjerësisht trekëndore-ovale, më të gjera afër bazës dhe të ngushta në një majë të ngushtë dhe të mprehtë. Një myshk i fortë me fletëpalosje që afrohen 3 mm në gjatësi. Fletëpalosjet janë me nervatura rreth tre të katërtat e gjatësisë së tyre deri në majën e cila është akute. Kufijtë e fletëpalosjes janë të dhëmbëzuara dobët dhe kapsulat, të mbajtura nga grupe të kuqe rreth 1,5 cm, janë rreth 2,5 mm - 3,0 mm të gjata. Ka lastarë dytësorë me degëzim të çrregullt (shihen) dhe gjethet e tij përhapen gjerësisht të lagura ose të thata. Ka gjithashtu qeliza më të shkurtra dhe më të gjera në bazat e fletëpalosjeve. Forma e rritjes: Pleurokarpikë.

(Vijon në numrin e ardhshëm)

PËRFITO

NORMAT MË TË MIRA
TË INTERESIT

Depozita e Artë

- Hap depozitën **36 Muaj**
- Normë interesi deri në **4.5%** në Lekë dhe **3.5%** në Euro

Skano për
më shumë

